

STANDARTET E PËRHAPURA SHOQËRORE

për OJQ-të që punojnë
me të Rinjtë në rrezik në
Ballkanin Perëndimor

Projekti ARYSE –
Fuqizimi Social i të Rinjve në Rrezik

Ky publikim u hartua në kuadër të projektit “Rreziku i të Rinjve nga përjashtimi i shoqërisë” financuar nga Bashkimi Evropian. Bashkimi Evropian jo detyrimisht ndan të njëjtat pikëpamje me ato të paraqitura në këtë publikim.

STANDARTET E PËRHAPURA SHOQËRORE

për OJQ-të që punojnë
me të Rinjtë në rrezik në
Ballkanin Perëndimor

Projekti ARYSE –
Fuqizimi Social i të Rinjve në Rrezik

NGO Juventas

Omladinskih brigada
81000 Podgorica
Montenegro

Autorët: Nevena Nikolić, Bojana Perović

Publikoi: HOBS, 2017.

E drejta e Autorit: NGO Juventas, 2019.

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e publikimit nuk mund të riprodhohet, korigjohet, ose të transmetohet në ndonjë formë ose nga ndonjë mjet elektronik, mekanik, fotokopjimi, regjistrimi ose tjetër, pa pëlqimin paraprak të autorit.

Ky publikim u hartua në kuadër të projektit "Rreziku i të Rinjve nga përjashtimi i shoqërisë" financuar nga Bashkimi Evropian. Bashkimi Evropian jo detyrimisht ndan të njëjtat pikëpamje me ato të paraqitura në këtë publikim.

PËRMBAJTJA

HYRJE.....	6
Kuadri Ligjor dhe Konventat Ndërkombëtare	11
Parimet kryesore dhe vlerat.....	18
Politikat e Mbrojtjes	25
Kodi i sjelljes / Kodi i Etikës	34
Aftësitë, dijet dhe kompetencat e profesionistëve të OJQ-ve që punojnë me të rinjtë në rrezik.....	38
Bibliografia	63
Referenca të Dobishme	64

HYRJE

PSE KY DOKUMENT

Qëllimi i këtij dokumenti është të kontribuojë në zhvillimin e standardeve të ofrimit të shërbimeve sociale për organizatat e shoqërisë civile që punojnë me të rinjtë në rrezik nga përjashtimi social në Ballkanin Perëndimor. Më konkretisht, qëllimi i këtij dokumenti është të mundësojë një mbrojtje më të mirë të fëmijëve dhe të rinjve në rrezik të përjashtimit social përmes zhvillimit të një sërë standardesh për ofrimin e shërbimeve sociale që synojnë këto kategori sociale. Nevoja dhe rëndësia e standardeve të përbashkëta në këtë fushë janë gjerësisht të njohura dhe të mirëpritura. Nëse standardet përgjithësisht pranohen, janë të qarta dhe të kuptueshme për palët e interesuara, të cilët duhet të jenë në përputhje me to, cilësia e shërbimit që u ofrohet të rinjve në rrezik do të jetë në nivel më të lartë dhe ndikimi në shoqëri do të jetë më i dukshëm.

Për kë është krijuar

Ky dokument është hartuar kryesisht për organizatat e shoqërisë civile që ofrojnë shërbimet e mbrojtjes sociale dhe të punës së të rinjve dhe për të rinjtë në rrezik. Duke pasur parasysh diversitetin e këtyre organizatave në aspektin e madhësisë, përvojës, kulturës organizative, mbështetjes financiare dhe veçorive të tjera, dokumenti do të trajtojë praktikrat, vlerat dhe parimet bazë ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare si dhe standardet minimale të cilave duhet ti përshtatet çdo organizatë që synon të punojë me të rinjtë në rrezik.

Historiku i Projektit

Iniciativa për përmirësimin e standardeve të tilla është nisur në kuadër të projektit rajonal të mbështetur nga Komisioni Evropian: "ARYSE- "At Risk Youth Social Empowerment" (Fuqizimi Social i të Rinjve në Rrezik)", i cili synon të zbatojë politikrat dhe praktikrat e organizatave qeveritare dhe joqeveritare, në lidhje me grupet e ndryshme të të rinjve. Të gjitha objektivat e projektit prezantojnë kontributin e tyre në përfshirjen sociale të të rinjve më në rrezik duke forcuar kapacitetet e OJQ-ve, bashkëpunimin rajonal/kombëtar dhe veprimet e mbrojtjes. Qëllimi specifik është të mbështesë qasjen e barabartë në arsim, punësim, drejtësi dhe vende të tjera të lidhura me to në Shqipëri, duke nxitur rritjen e pjesëmarrjes aktive dhe përfshirjen e OJQ-ve në paraqitjen e proceseve të krijimit të vendimeve dhe proceseve reformuese.

Iniciativa rajonale dhe interesi i përbashkët

Nevoja për një ndërhyrje të tillë njihet nga grupi i organizatave joqeveritare të Ballkanit Perëndimor që kanë një eksperiencë shumëvjeçare në përkrahjen e të rinjve në rrezik nga përjashtimi social, duke ndarë vizionin e përbashkët të fuqizimit të të Rinjve të cilët, për një periudhë afatgjatë, janë më të rrezikuarit nga përjashtimi social: Në cilësinë e koordinatorit të projektit është NGO Juventas (Mal i Zi) si dhe parterët e tjerë janë: ARSIS (Shqipëria), Shoqata Margina (Bosnjë dhe Hercegovina), HOPS (Maqedonia), NGO Labyrinth (Kosova*), Prevent (Serbi) dhe Fondacioni SHL nga Gjermania. Dokumenti përmban hartën e situatës aktuale në territorin e Ballkanit Perëndimor, në lidhje me shërbimet e shoqërive civile që synojnë të rinjtë në rrezik por edhe praktikrat e mira që mund të ndihmojnë për të rritur kapacitetet e organizatës dhe për të përmirësuar cilësinë e shërbimeve të ofruara.

Prekshmeria e të rinjve

Në ditët e sotme, në të gjithë Evropën, është pranuar gjerësisht se të rinjtë njihen si një grup i prekshëm. Një e treta e të rinjve në Bashkimin Evropian janë në rrezik nga përjashtimi social¹. Nga kërkimet e realizuara, me përmasa të ndryshme, rezulton se një përqindje e konsiderueshme e të rinjve, jeton në kushte diskriminuese dhe të kufizuara, gjë që i pengon ata të ushtrojnë të drejtat e tyre themelore dhe u kërcënon atyre, për një kohë afatgjatë, të ardhmen. Faktorët kryesorë të përjashtimit social i kanë rrënjët në pabarazitë sociale, të tilla si pengesa në aksesin ndaj arsimit dhe trajnimeve cilësore, sigurimi i punësimit të përshtatshëm, vuajtjet nga praktikrat dhe qasjet diskriminuese, si dhe ato që kanë të bëjnë me proceset përjashtuese të bazuara në vendbanimet dhe/ose në shtetësi.

Rinia në Ballkanin Perëndimor

Duke pasur parasysh rrethanat më sfiduese politike, ekonomike dhe sociale në Ballkanin Perëndimor, pozitat e këtyre të rinjve janë shumë më të vështira, sidomos në lidhje me rrezikun e papunësisë, varfërisë, përjashtimit social dhe jetesës në mjedise të pafavorshme. Duket se qeveritë në këtë rajon janë në dijeni të kushteve të pafavorshme të të rinjve, sidomos përsa i përket periudhës së vështirë të tranzicionit nga shkolla në punë. Kjo njohje është një hap i rëndësishëm pasi e sjell çështjen e rinisë në krye të axhendës së politikbërësve. Sot, të gjitha qeveritë në Ballkanin Perëndimor kanë zhvilluar politika, për të rinjtë, që kanë për qëllim promovimin e mirëqenies së të rinjve në përgjithësi dhe ata në rrezik dhe me më pak mundësi në veçanti.

OSHC-të dhe aktorët shtetërorë si ofrues të shërbimeve sociale

Përveç autoriteteve kombëtare dhe lokale që ofrojnë mbështetje për të rinjtë në rrezik, sigurisht aktorët më të rëndësishëm janë organizatat e shoqërisë civile që hartojnë programe dhe projekte për të rinjtë, të cilat përpiqen të arrijnë dhe të përhapin punë ose shërbime sociale për të rinjtë kryesisht për ata më të prekurit. Njëri nga parimet kryesore në punën e tyre është përfshirja sociale që do të thotë disponueshmëri e shanceve të barabarta, për të gjithë të rinjtë, për t'i përdorur ato. Megjithatë, disa grupe të rinjsh jetojnë në kushte më pak të favorshme dhe përballen me më shumë pengesa sociale, ekonomike, shëndetësore ose të tjera, të cilat kërkojnë përpjekje shtesë dhe mekanizma mbështetës për kalim të suksesshëm, nga periudha e tranzicionit në moshën e rritur. Shërbimet e mbrojtjes sociale të integruara dhe gjithëpërfshirëse janë thelbësore në këtë proces. Për të arritur në ofrimin e shërbimeve sipas nevojave të të rinjve, OSHC-të janë partnerët më të rëndësishëm të institucioneve qeveritare. Ata janë burim i domosdoshëm i mbështetjes, veçanërisht për të rinjtë që përballen me varfërinë, kufizimin, dhunën, përjashtimin, diskriminimin, mungesën e mundësive ose kushteve të këqija të jetesës. Megjithatë, infrastruktura, rrjeti i shërbimeve, cilësia dhe disponueshmëria e tyre variojnë nga njëri vend në tjetrin, madje edhe brënda të njëjtit shtet, i cili është një nga faktorët që krijon më shumë vështirësi në realizimin e një mjedisi mbështetës dhe përfshirës për të rinjtë, sidomos ato në rrezik.

Ndryshe nga shumica e shteteve evropiane, ku përhapja e shërbimeve sociale, kanë një traditë të gjatë, në Ballkanin Perëndimor, aktorët shtetërorë dhe organizatat civile janë ende duke zhvilluar modele dhe mekanizma të qëndrueshëm dhe specifik, sipas nevojave dhe kërkesave të një grupi të vogël të rinjsh në nevojë. Ende ngelen për tu vlerësuar efektet dhe përfitimet e tyre tek individët dhe komunitetet, si dhe për t'u matur ndikimi i tyre tek ata. Megjithatë një gjë është e sigurt. Shërbimet e mbrojtjes sociale dhe sidomos të punës për të rinjtë u mundësojnë personave të rinj në rrezik, aksesin në aktivitetet e tyre, të integrohen më mirë

¹ EUROSTAT, treguesi i ekspozimit ndaj rrezikut të varfërisë ose përjashtimit social (AROPE) bazohet në tre tregues: shkalla e rrezikut të varfërisë, shkalla e rëndë e veçimit material dhe familje me intensitet shumë të ulët të punës. Njerëzit në rrezik varfërie ose nga përjashtimi social janë përkufizuar si përqindja e popullsisë në të paktën një nga tri situata. Në vitin 2014, norma e AROPE-s në BE-28 për të rinjtë e moshës 15-29 vjeç ishte 29.8% që korrespondon me 25.9 milionë njerëz. - EUROSTAT at-risk-of-poverty or social exclusion indicator (AROPE) is based on three indicators: at-risk-of-poverty rate, severe material deprivation rate and households with very low work intensity. People at risk of poverty or social exclusion are defined as the share of the population being in at least one of the three situations. In 2014, the AROPE rate for young people aged 15–29 was 29.8 % in the EU-28, corresponding to about 25.9 million young people.

* Të gjitha referencat për Kosovën duhet të kuptohen se janë në kontekstin e rezolutës 1244 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara - All references to Kosovo should be understood to be in the context of the United Nations Security Council resolution 1244

në ambjentet sociale lokale, të zgjidhin vështirësitë e jetës, si edhe në pranimin e vlerave dhe normave pozitive shoqërore.

OJQ-të janë pjesa vendimtare në këtë proces duke qenë se qasja e tyre është fleksibël, pjesëmarrëse, me kosto efektive dhe rezultate të orientuara, duke paraqitur kështu plotësimin e mbështetjes së sistemit të transmetimit të shërbimeve të mbrojtjes sociale të organizuara nga aktorët shtetërorë. Megjithëse këto shërbime janë të njohura dhe të vendosura, ndonjëherë nuk ka rregulla të përbashkëta për të treguar se cilët gëzojnë të drejtën për t'i ofruar ato, çfarë kompetencash duhet të ketë punonjësi social ose i të rinjve apo se çfarë niveli cilësie të shërbimit duhet të përmbushet.

Duke pasur parasysh se, asnjë sistem standartesh cilësie, ose akreditimi / licencimi të organizatave të shoqërisë civile që ofrojnë shërbime sociale për të rinjtë në rrezik, nuk është i zhvilluar në mënyrë të barabartë në Ballkanin Perëndimor, ky dokument synon t'i ndihmojë për të kuptuar dhe përmbushur më mirë këto standarde, duke vendosur të drejtat e të rinjve në qendër të aktiviteteve të tyre.

Rëndësia e punës së të rinjve

Për të reaguar në mënyrë efektive ndaj rrezikut të përjashtimit për shumë të rinj, puna e të rinjve nuk duhet të neglizhohet. Ajo është provuar si një mjet dhe mekanizëm i fuqishëm që mund të bëjë ndryshime pozitive në jetën e të rinjve. Kështu, në politikat dhe praktikat evropiane puna e të rinjve është bërë sinonim për nxitjen e arsimit dhe trajnimit, duke ofruar mundësi konkrete për integrim në tregun e punës, duke luftuar praktikat diskriminuese duke krijuar mundësi për përfshirje reale dhe, më e rëndësishmja, gjetjen e të rinjve që priren të jenë të izoluar plotësisht dhe jashtë arritjes së institucioneve tradicionale dhe të mbështesin riintegrimin e tyre në shoqëri.

Termet kryesore dhe kuptimet e tyre

Për të siguruar një kuptim të përbashkët të termave kryesorë, në kuadrin e këtij dokumenti termat do të nënkuptohen si vijon:

Kodi i sjelljes (ose kodi etik)

Set i shkruar i udhëzimeve të lëshuara nga një organizatë tek punëtorët dhe menaxhimit të saj për t'i ndihmuar të kryejnë veprimet e tyre në përputhje me vlerat primare, përgjegjësitë dhe standardet etike.

Mbrojtja e fëmijëve dhe të rinjve

Përgjegjësia që organizatat duhet të sigurohen që stafi, operacionet dhe programet e tyre të mos dëmtojnë fëmijët dhe të rinjtë. Të gjitha veprimet për mbrojtjen e fëmijëve dhe të rinjve bëhen në interesin më të mirë të fëmijës, që është suprem. Mbrojtja zakonisht i referohet përpjekjes së gjerë parandaluese dhe planifikimit paraprak, si dhe procedurave që duhet të jenë në vend për të mbrojtur fëmijët dhe të rinjtë nga ndonjë dëm apo dëmtim i mundshëm. Ruajtja dhe parandalimi janë dy aspekte të rëndësishme të Mbrojtjes.

Shërbimet sociale dhe të mirëqenies

Dispozitat janë të hartuara fillimisht për të garantuar dhe mbrojtur të drejtat bazike dhe themelore të të rinjve dhe së dyti, për të siguruar kujdesin dhe mbrojtjen e të rinjve që konsiderohen të jenë personalisht apo shoqërisht në rrezik. Politikat e mirëqenies së të rinjve i japin prioritet të

veçantë lidhjes së ndarjeve sociale dhe ekonomike duke mbështetur të rinjtë nga prejudhje të pafavorshme për të kapërcyer pengesat me të cilat përballen. Metodatat zakonisht prekin një larmi të madhe fushash, duke përfshirë, por pa u kufizuar, në rini, punë sociale, pedagogji sociale, udhëzime, këshillim, monitorim dhe psikologji. Këto shërbime mund të ofrohen nga aktorë qeveritarë, joqeveritarë ose privatë.

Standartet

Përcaktimi i kriterëve të sakta, rregullave dhe udhëzimeve se si ofrohet shërbimi për të arritur rezultatet më të mira për përdoruesit. Standartet janë mjete për të garantuar cilësinë e shërbimeve të mbrojtjes sociale. Standardi paraqet kriterin, ose njësinë bazë që duhet plotësuar. Standartet minimale janë kërkesat themelore që duhet të përmbushen për të ofruar shërbime sociale. Zakonisht ato janë të shkruara në ligje, në aktet nënligjore, si dhe në dokumentet e brendshme të organizatave, gjithmonë në përputhje me principet, parimet dhe vlerat e shpallura nga konventat ose traktatet ndërkombëtare të adoptuara.

Përgjashtimi Social

Proces me të cilin grupe të caktuara janë në disavantazhe sistematike për shkak se ato diskriminohen në bazë të përkatësisë etnike, racës, fesë, orientimit seksual, kastës, prejudhjes, gjinisë, moshës, aftësisë së kufizuar, statusit HIV, statusit të migrantëve ose ku jetojnë. Diskriminimi ndodh në institucionet publike, siç është sistemi ligjor, arsimor dhe shërbimet shëndetësore, si dhe institucionet sociale siç janë familjet.

Përfshirja Sociale

Procesi i promovimit të vlerave, marrëdhënive dhe institucioneve që u mundësojnë të gjithë njerëzve të marrin pjesë në jetën shoqërore, ekonomike dhe politike në bazë të barazisë së të drejtave, paanësisë dhe dinjitetit.

Puza Sociale

Profesioni i bazuar në praktikë dhe disiplina akademike që promovon ndryshimet dhe zhvillimin social, kohezionin social dhe fuqizimin dhe çlirimin e njerëzve. Parimet e drejtësisë sociale, të drejtat e njeriut, përgjegjësia kolektive dhe respektimi i dallimeve janë thelbësore për punën sociale.

Të Rinj të cënueshëm

Të rinjtë që përjetojnë varfëri, veçim, dhunë, përjashtim, marginalizim, mungesë të mundësive, kushte të këqija të jetesës, një mjedis të degraduar dhe dobësi në shkallë më të lartë se shumica e popullsisë. Kështu ata janë në rrezik më të lartë për mos arritjen e rezultateve pozitive të jetës. Rinia e cënueshme është term më i përgjithshëm në krahasim me të rinjtë në rrezik

Të Rinj në Rrezik

Për qëllim të këtij dokumenti, një kategori shoqërore që përfshin grupet e synuara në vijim: të rinjtë dhe fëmijët në konflikt me ligjin, të rinjtë dhe fëmijët që përdorin drogë, të rinjtë që jetojnë në familje me histori të konfliktit me ligjin dhe / ose abuzimi me drogën, rinia dhe fëmijët e rrugës, romët e rinj dhe të rinjtë që kanë qënë fëmijë pa kujdes prindëror.

Puna e të Rinjve

Aktivitete me dhe për të rinjtë me natyrë sociale, kulturore, arsimore ose politike. Objektivi kryesor i punës së të rinjve është të ofrojë mundësi për të formuar të ardhmen e tyre. Puna e të rinjve i përket fushës së edukimit "jashtë ambientit të shkollës", dhe më së shpeshti i referohet mësimit privat dhe informal. Qëllimet e përgjithshme të punës për të rinjtë janë integrimi dhe përfshirja e tyre në shoqëri. Ajo gjithashtu mund të synojë drejt emancipimit personal dhe shoqëror të të rinjve nga varësia dhe shfrytëzimi. Puna e të rinjve i përket si mirëqenies sociale ashtu dhe sistemit arsimor. Dy komponentë të rëndësishëm të punës së të rinjve janë puna e pavarur dhe puna në terren. Puna e pavarur e të rinjve është një model i praktikës, një formë e ofrimit të punës për të rinjtë në rrugë, e cila funksionon pa përdorimin e një qendre dhe zhvillohet aty ku të rinjtë "janë" si në aspektin gjeografik ashtu edhe zhvëllimor. Ndryshe nga puna e pavarur, puna në terren është një shtrirje e aktivitetit të punonjësve të qendrës të cilët edhe pse zakonisht kanë bazën në qendër, dalin në rrugë me një axhendë të tyre për të ndjekur, kryesisht për të inkurajuar të rinjtë të marrin pjesë në qendër.

Ballkani Perëndimor

Shqipëria, Bosnjë dhe Hercegovina, Kosova*, Maqedonia, Mali i Zi dhe Serbia.

Kuadri Ligjor dhe Konventat Ndërkombëtare

Ligji ndërkombëtar për të drejtat e njeriut është një grup ligjesh ndërkombëtare që synon të promovojë të drejtat e njeriut në nivelet sociale, rajonale dhe vendore. Si një formë e së drejtës ndërkombëtare, ligji ndërkombëtar për të drejtat e njeriut përbëhet kryesisht nga traktatet, marrëveshjet ndërmjet shteteve sovrane që synojnë të kenë një efekt ligjor të detyrueshëm ndërmjet palëve që kanë rënë dakord me to; dhe të drejtën zakonore ndërkombëtare. Instrumentet e tjera ndërkombëtare për të drejtat e njeriut (deklaratat, konventat, dokumentet etj.), ndërkohë që nuk janë ligjorisht të detyrueshme, kontribuojnë në zbatimin, kuptimin dhe zhvillimin e ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut dhe janë njohur si burim i detyrimit politik. Kështu, ligji ndërkombëtar i të drejtave të njeriut paraqet standartet globale për të gjitha vendet për të promovuar respektimin e të drejtave të njeriut, duke i vendosur individët në qendër të kujdesit dhe mbrojtjes.

Kombet e Bashkuara

Lëvizja ndërkombëtare për të drejtat e njeriut u forcua kur Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara miratoi Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut (DUDNJ) më 10 dhjetor 1948. Hartuar si "një standart i përbashkët arritjesh për të gjithë popujt dhe kombet", për herë të parë në historinë e njerëzimit në Deklaratë bëjnë pjesë të drejtat themelore civile, politike, ekonomike, sociale dhe kulturore që duhet të gëzojnë të gjitha qeniet njerëzore. Me kalimin e kohës, ajo është pranuar gjerësisht si norma themelore e të drejtave të njeriut që të gjithë duhet ta respektojnë dhe mbrojnë. DUDNJ, së bashku me Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike dhe dy Protokollat Fakultative të saj, si dhe Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, formojnë të ashtuquajturin Ligji Ndërkombëtar i të Drejtave të Njeriut².

Gjatë viteve, angazhimet janë përkthyer në ligj, qoftë në format e traktateve, në të drejtën ndërkombëtare zakonore, në parimet e përgjithshme, në marrëveshjet rajonale dhe në ligjin vendas, përmes të cilit të drejtat e njeriut shprehen dhe garantohen.

Në të vërtetë, Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut ka frymëzuar më shumë se 80 traktate dhe deklarata ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, një numër të madh të konventave rajonale për të drejtat e njeriut, ligjet vendore të të drejtave të njeriut dhe dispozita kushtetuese, të cilat së bashku përbëjnë një sistem gjithëpërfshirës ligjor detyrues për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

- » Përveç Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut, brenda sistemit të Kombeve të Bashkuara, konventat kryesore që trajtojnë çështjet e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore janë:
- » Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike, 1966
- » Pakti Ndërkombëtar mbi të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, 1966
- » Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike, 1966 (dhe Protokollit Fakultativ)
- » Konventa mbi Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave, 1979
- » Konventa për të Drejtat e Fëmijës, 1989
- » Deklarata e Mijëvjeçarit e Kombeve të Bashkuara, 2000

² <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx>

Konventa për të Drejtat e Fëmijës

Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve është traktati, i të drejtave të njeriut, më i ratifikuari në botë. Ai është një traktat për të drejtat e njeriut, i ndërtuar mbi sisteme të ndryshme juridike dhe tradita kulturore, i cili përmban të drejtat kulturore, ekonomike, politike dhe sociale të fëmijëve. Duke vepruar kështu, ai deklaron një seri standartesh dhe detyrimesh jo të negociueshme dhe katër parime thelbësore të githëpranuara.

- » Mosdiskriminimi
- » Përkushtimi ndaj interesit më të lartë të fëmijës
- » E drejta për jetë, mbijetesë dhe zhvillim
- » Respektimi i pikëpamjeve të fëmijës, pjesëmarrje të plotë në jetën familjare, kulturore dhe shoqërore

Këshilli i Evropës

Përfshirja Sociale e të Rinjve, sidomos e atyre që janë më të prekshëm, është përparësi e aktiviteteve të fundit të Këshillit të Evropës. Për Këshillin e Evropës, përfshirja sociale dhe kohezioni janë tërësisht të bazuara në të drejtat e njeriut si dhe në pranimin e përgjegjësisë së përbashkët për mirëqenien e të gjithë anëtarëve të shoqërisë, veçanërisht të atyre që janë në rrezik nga varfëria ose nga përjashtimi. Në përputhje me këtë, politikat e Këshillit të Evropës për të rinjtë synojnë "tu ofrojnë të rinjve mundësi dhe eksperiencë të barabarta, të cilat do t'u mundësojnë atyre që të zhvillojnë njohuritë, aftësitë dhe kompetencat për të luajtur një rol të plotë në të gjitha aspektet e shoqërisë", ashtu siç dhe deklarohet tek "Axeenda 2020", e cila udhëheq politikat e Këshillit të Evropës për të rinjtë që nga viti 2008.

Puna e Këshillit të Evropës, për përfshirjen e të rinjve që janë në situata të cënueshme, gjeti pasqyrim në Rekomandimin e miratuar të Këshillit të Ministrave, për qasjen, tek të drejtat sociale, e të rinjve që jetojnë në zonat e pafavorizuara (2015) dhe në Planin e veprimit të propozuar për Përfshirjen Sociale (2016-2019). Këshilli i Evropës i kushton vëmendje të veçantë dhe e konsideron punën e të rinjve si një zgjidhje të vlefshme për zvogëlimin e pabarazive sociale ndërmjet tyre. Rekomandimi, i miratuar në vitin 2017, për vendet anëtare të Këshillit të Evropës, lidhur me punën e të rinjve, nënvizon se puna cilësore e të rinjve është thelbësore për të parandaluar një "brez të humbur" në Evropë.

Ekzistojnë disa Konventa, traktate dhe dokumente të tjera kryesore të Këshillit të Evropës që adresojnë të drejtat, përfshirjen dhe kohezionin social të cilat janë:

- » Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, 1950
- » Karta Sociale Evropiane e rishikuar, 1996
- » Karta e Rishikuar Evropiane për Pjesëmarrjen e të Rinjve në Jetën Lokale dhe Rajonale

(kartë pa statusin e një Konvente), 2003

- » Strategjia e re dhe Plani i Veprimit të Këshillit të Evropës për kohezionin social, 2010

Politikat për të Rinjtë dhe përcaktimi i moshës së rinisë në Ballkanin Perëndimor

Pjesa më e madhe e gjashtë vendeve të Ballkanit Perëndimor, të cilësuar në projekt

(Shqipëria, Bosnjë dhe Hercegovina, Kosova*, Maqedonia, Mali i Zi dhe Serbia), ndajnë një traditë të ngjashme në zhvillimin dhe zbatimin e politikave për të rinjtë, veçanërisht së fundmi për shkak të përpjekjeve për t'u pajtuar me politikat dhe praktikat evropiane.

Në Ballkanin Perëndimor, kuadri ligjor dhe strategjik, që ka një rëndësi të veçantë për politikat për të rinjtë, në nivel kombëtar, duke përfshirë edhe përfshirjen sociale të të rinjve, përfaqësohet kryesisht nga:

- » Ligjet në lidhje me të rinjtë;
- » Strategjitë për të rinjtë dhe planet e veprimit;
- » Planet lokale të veprimit për të rinjtë në nivelin e vetëqeverisjeve vendore;
- » Ligjet dhe protokollet që rregullojnë mirëqenien / mbrojtjen sociale dhe shërbimet sociale në përputhje me to, listën e strategjive kombëtare që trajtojnë fusha specifike si: mirëqenien sociale, familjen, mbrojtjen e fëmijëve, mosdiskriminimin etj.

Bashkimi Evropian

Në nivelin e Bashkimit Evropian, mbrojtja sociale qëndron në zemër të modelit shoqëror evropian. Politika e mbrojtjes sociale është kryesisht përgjegjësi individuale, e çdo Shteti Anëtar, në përputhje me parimin e subsidiaritetit. Sidoqoftë, në Bashkimin Evropian, është krijuar "Metoda e Hapur e Koordinimit" një proces vullnetar i bashkëpunimit politik bazuar në pajtimin e objektivave dhe treguesve të përbashkët. Sistemet e mbrojtjes sociale ndryshojnë shumë në të gjithë vendet e Bashkimit Evropian. Sidoqoftë, Shtetet Anëtare të BE-së, parimisht janë të angazhuara në qasjen universale për mbrojtjen sociale kundër rreziqeve kryesore të ciklit të jetës, sipas garancisë së përfshirë në nenin 34 të Kartës së të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian.

Sistemi evropian i mbrojtjes sociale ka siguruar amortizatorë të rëndësishëm kundër rrezikut dhe varfërisë, si dhe për kufizimin e pabarazisë në Evropë, por vështirësitë e vazhdueshme ekonomike për shkak të krizës financiare kanë ngritur pyetje të vështira për përbalueshmërinë dhe efikasitetin e tyre. Si përgjigje, BE po kërkon të zhvillojë mënyra të reja ofrimi të mbrojtjes sociale me nivele më të larta dhe me kosto më të ulët, duke përfshirë, në mënyrë të theksuar, të rinjtë dhe të moshuarit. Strategjia e BE-së, "Evropa 2020", për një zhvillim të mençur, të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës, ka nisur, në vitin 2010, me synimin për të rritur punësimin dhe për të ulur varfërinë dhe përjashtimin social³.

Në kuadër të Strategjisë së BE-së për të Rinjtë (2010-2018) një nga nismat kryesore të propozuara i përket fushës së përfshirjes sociale. Strategjia e BE-së për të Rinjtë, synon të realizojë potencialin e plotë të punës së të rinjve dhe qendrave rinore si një mjet për përfshirjen, për të adresuar çështjet e pastrehësisë, strehimit dhe varfërisë dhe për të promovuar qasjen në shërbime cilësore siç janë shëndetësia dhe shërbimet sociale. Për të

³ Komunikim nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Ekonomik dhe Social Evropian dhe Komitetin e Rajoneve, Mbrojtjen Sociale në Bashkëpunimin për Zhvillimin e Bashkimit Evropian / * COM / 2012/0446 - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Social Protection in European Union Development Cooperation / * COM/2012/0446

adresuar rreziqet e përjashtimit të drejtuar nga shumë individë të rinj, Paketa e Investimeve Shoqërore e miratuar nga Komisioni Evropian (2013) kërkon të përmirësojë situatën e të rinjve duke trajtuar disavantazhin e fëmijëve, duke përmirësuar qasjen në arsim cilësor dhe shërbime mbështetëse, duke ndihmuar të rinjtë të zhvillojnë aftësi të rëndësishme për tregun e punës, dhe sigurimin e përvojës së punës dhe trajnimit në vend të punës dhe për të ndihmuar të rinjtë të gjejnë një punë të parë të mirë.

Shteti	Të Rinjtë në Kushtetutë	Ligji për të Rinjtë	Akte të tjera të rëndësishme sociale dhe të mirëqenies për të Rinjtë	Strategjia Kombëtare për të Rinjtë
Shqipëria	*		*	*
Bosnjë dhe Hercegovina		*	*	
Kosova		*	*	*
Maqedonia			*	*
Mali i Zi		*	*	*
Serbia		*	*	*

Tabela 1. Kuadri normativ dhe strategjik i politikave për të Rinjtë nga qeveritë e Ballkanit Perëndimor

Përcaktimi i moshës për të rinjtë

Kryesisht, rinia përcaktohet si "kalimi nga një fëmijëri e varur në moshën madhore të pavarur" kur të rinjtë janë në tranzicion midis një bote zhvillimi mjaft të sigurt dhe një bote me zgjedhje dhe rrezik⁴. Të rinjtë me siguri janë në një pozicion të veçantë shoqëror pasi nuk kanë më të drejta për përfitime dhe mbrojtje të fëmijëve, por kanë nevojë për kujdes shtesë pasi ende nuk i gëzojnë të gjitha shancet dhe mundësitë e të rriturve. Dihet gjërisht se nuk ka një përcaktim të qartë se kush është saktësisht i ri, pasi rinia paraqet një kategori shumë heterogjene me prejardhje të ndryshme sociale, ekonomike, kulturore dhe arsimore, interesa, sfida dhe nevoja. Kështu që, gjetja e një përkufizimi mbi rininë të pranuar gjërisht është gjithmonë një detyrë sfiduese. Moshë mund të jetë një tregues i dobishëm, por i pamjaftueshëm për të karakterizuar kalimin në moshën e rritur. Deri më tani, dallimi në moshë është konsideruar kryesisht si qasje mbizotëruese në përcaktimin e rinisë, por ne nuk duhet të lëmë pas dore statusin shoqëror dhe situatat e ndryshme të jetës të cilat gjithashtu mund të luajnë një rol. Duke pasur parasysh ngjashmëritë rajonale në zhvillimin e politikave rinore, modelet sociale dhe modelet e tranzicionit të vonë të familjes në moshën e rritur, qeveritë në Ballkanin Perëndimor kryesisht e përcaktojnë rininë si grupmoshë midis 15/16 dhe 29/30 vjeç. Përjashtim është vetëm Kosova pasi Ligji i tyre për Fuqizimin dhe pjesëmarrjen e të Rinjve (2009) pranon përkufizimin e të rinjve që i referohet harkut së moshës 15-24 vjeç. Sidoqoftë, përkufizimi kombëtar i rinisë është nganjëherë i varur nga sektori ose programi dhe mund të ndryshojë nga ai i miratuar zyrtarisht. Për shembull, në fushën e strehimit, bujqësisë ose politikave të punësimit, kufiri i sipërm i moshës mund të zhvendoset më tej drejt 35 apo edhe 40 vjeç, duke i lejuar këta të rinj të përfitojnë nga programet dhe nismat që synojnë përmirësimin e mirëqenies së të

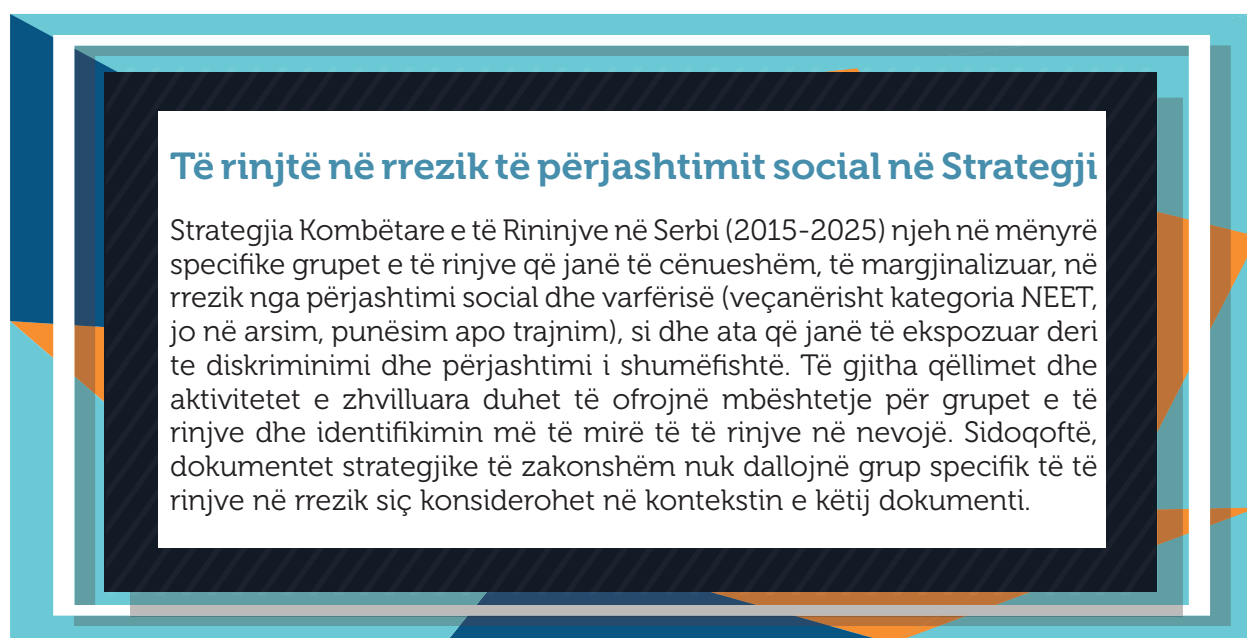
⁴ Eurostat (2009), Rinia në Evropë, Një pasqyrë statistikore, Zyra e Publikimeve të Bashkimit Evropian, Luksemburg, f.17- Eurostat (2009), Youth in Europe, A Statistical Portrait, Publications Office of the European Union, Luxembourg, p. 17

rinjve. Në fushën e mbështetjes financiare sociale, kufiri i sipërm i moshës është zakonisht 26 vjeç ose i kufizuar deri në përfundimin e arsimit zyrtar (Mali i Zi, Maqedonia dhe Serbia).

Përkufizimi për personat që kanë të drejtë për përkrahjen e të rinjve, të drejtat dhe masat e mbrojtjes është zakonisht pjesë e një dokumenti ligjor të vetëm mbi çështjet e të rinjve në nivelin kombëtar (Serbia, Mali i Zi, Kosova) ose niveli i shteteve federale (Bosnje dhe Hercegovina, BiH), ndërsa ato vende që akoma nuk kanë një veprim të tillë ofrojnë përkufizimin e të rinjve në dokumentin strategjik të politikës për të rinjtë (Maqedoni, Shqipëri). Përveç përcaktimit të moshës së rinisë, dokumentet ligjore për politikën e rinisë zakonisht përshkruajnë parimet e politikës rinore (të tilla si mundësi të barabarta, mosdiskriminim dhe solidaritet), strukturat përkatëse përgjegjëse për zbatimin e politikave rinore në nivel kombëtar dhe lokal, mënyra për të mbështetur zhvillimin e rinisë dhe duke përmirësuar cilësinë e jetës së tyre dhe pozicionin e përgjithshëm në shoqëri. Ligjet në lidhje me rininë nuk kanë të bëjnë veçanërisht me punën me të rinjtë në rrezik, megjithëse Ligji në Federatën e BiH deklaron se puna me të rinjtë me nevoja të veçanta do të jetë pjesë përbërëse e fushës së të rinjve. Sidoqoftë, ligjet gjithmonë njohin punën e të rinjve dhe qëllimin e saj.

Shqipëria dhe Maqedonia nuk kanë ligj për rininë. Kështu, parimet, temat kryesorë dhe qëllimet strategjike të politikës rinore përcaktohen në dokumentet e tyre strategjike. Strategjitë rinore miratohen gjithashtu nga të gjitha qeveritë e tjera të Ballkanit Perëndimor (në BiH në nivelin e njësisë) dhe kryesisht përfshijnë ndërhyrje në politikë, objektiva dhe aktivitete kryesore në fusha të ndryshme, të tilla si arsimi, punësimi, mirëqenia, kultura, lëvizshmëria, kultura, etj. është e rëndësishme të përmendet që shumica e strategjive rinore në këtë rajon njohin një zonë të objektivave kryesore përfshirjen sociale të të rinjve në nevojë.

Të rinjtë në rrezik të përjashtimit social në Strategji

Strategjia Kombëtare e të Rinjve në Serbi (2015-2025) njuh në mënyrë specifike grupet e të rinjve që janë të cënueshëm, të marginalizuar, në rrezik nga përjashtimi social dhe varfërisë (veçanërisht kategoria NEET, jo në arsim, punësim apo trajnim), si dhe ata që janë të ekspozuar deri te diskriminimi dhe përjashtimi i shumëfishtë. Të gjitha qëllimet dhe aktivitetet e zhvilluara duhet të ofrojnë mbështetje për grupet e të rinjve dhe identifikimin më të mirë të të rinjve në nevojë. Sidoqoftë, dokumentet strategjike të zakonshëm nuk dallojnë grup specifik të të rinjve në rrezik siç konsiderohet në kontekstin e këtij dokumenti.

Politikat e Mirëqenies dhe Shërbimeve Sociale.

Kur bëhet fjalë për përcaktimin normativ të shërbimeve të mirëqenies për të rinjtë, dispozitat e tyre janë krijuar së pari për të garantuar dhe mbrojtur të drejtat bazë dhe themelore të të rinjve dhe së dyti, për të siguruar kujdesin dhe mbrojtjen e të rinjve që konsiderohen se janë personalisht ose shoqërisht në rrezik. Në vazhdim, politikat e mirëqenies së të rinjve i japin përparësi të veçantë urave në ndarjen sociale dhe ekonomike duke mbështetur të rinjtë, që vijnë nga familje të pafavorshme, për të kapërcyer pengesat me të cilat përballen. Sektori publik është ofruesi i shërbimit kryesor, por masat mund të zbatohen nga një përzierje e strukturave qeveritare, organizatave qeveritare, pothuaj-qeveritare dhe atyre joqeveritare. Në përgjithësi, shërbimet ofrohen nga personel i kualifikuar zyrtar dhe me rrogë, por punëtorët vullnetarë vazhdojnë të japin kontributin e tyre në kontekstet

e OSHC-ve. Qasjet e shërbimeve të mirëqenies së të rinjve mund të jenë informuese, mbështetëse, këshilluese, duke ndihmuar, arsimuar - por edhe duke mbrojtur, kontrolluar, ndërhyrë, kufizuar, përjashtuar, dhe madje edhe patronizuar. Metodat zakonisht prekin një fusha të ndryshme, duke përfshirë por jo duke kufizuar punën e të rinjve, punën sociale, pedagogjinë sociale, udhëzimin, këshillimin, monitorimin dhe psikologjinë⁵.

Mund të jetë e dobishme të njiheni ose të kujtoni dispozitat themelore nga:

- » Konventa e KB për të drejtat e fëmijës;
- » Rekomandim për vendet anëtare të Këshillit të Evropës për punën e të rinjve;
- » Strategjia Kombëtare për të Rinjtë;
- » Ligjet kombëtare për rininë dhe mirëqenien sociale.

Përsa i përket ligjeve, akteve nënligjore dhe protokolleve që rregullojnë mirëqenien sociale dhe shërbimet shoqërore të ndërlidhura, sigurisht që më të rëndësishme janë seti i ligjeve për mirëqenien sociale (familja dhe fëmija), ligje mbi familjet dhe ligjet kundër diskriminimit. Ligjet që adresojnë mbrojtjen / mirëqenien sociale dhe të fëmijëve (Mali i Zi, Serbia, Republika Srpska) shpesh përcaktojnë institucione, shërbime dhe mekanizma të tjerë për sigurimin e përkujdesjes, akomodimit, arsimit, formimit profesional dhe mbrojtjes së shëndetit të fëmijëve dhe të rinjve në konflikt me ligjin, me çrregullime në sjellje, pa përkujdesje prindërore ose në llojet e tjera të rreziqeve, në nevojë sociale dhe të përjashtuar nga shoqëria (për shembull institucione / qendra burimore për fëmijë dhe të rinj, shërbime të ndihmës personale, këshillim, shërbime terapeutike dhe edukative, linja telefonike SOS për lloje të ndryshme të ndihmës, etj.).

Aktet e tjera, rregulloret dhe protokollat që rregullojnë shërbimet e kujdesit shoqëror, gjithashtu përcaktojnë grupet e synuara, qëllimin dhe aktivitetet e shërbimit dhe standardet minimale strukturore dhe funksionale të shërbimeve.

Shumica e ligjeve të mirëqenies sociale, përveç fëmijëve, i njohin të rinjtë si persona në nevojë që duhet të mbështeten me shërbime sociale ose financiarisht. Përjashtime janë Ligji i Kosovës për shërbimet sociale dhe familjare dhe Ligji i Federatës së BiH (Ligji mbi bazat e mbrojtjes sociale, mbrojtja e viktimave civile të luftës dhe familjeve me fëmijë) që rregullojnë ofrimin e shërbimeve sociale dhe familjare për personat që kanë nevojë, pa përmendur të rinjtë si një grup specifik i synuar.

⁵ <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/glossary/-/glossary/Y#youth-welfare-services>

Shërbime për të rinjtë në fushën e mbrojtjes sociale, shembulli nga praktika serbe:

Në fushën e mbrojtjes sociale të Republikës së Serbisë, janë organizuar gjithsej 31 shërbime lokale të ndryshme, nga të cilat 14 janë shërbime për fëmijë dhe të rinj, 9 shërbime janë për të rritur dhe të moshuar dhe 8 shërbime përdoren në mënyrë të barabartë nga të gjitha grupet e përdoruesve, (d.m.th. shërbime që klasifikohen si shërbime familjare ose mbështetëse për viktimat e trafikimit, ose viktimat të dhunës në familje).

Ndër shërbimet për fëmijë dhe të rinj, shumica e kujdesit ditor për fëmijë dhe të rinj me aftësi të kufizuara zhvillimore, e ndjekur nga një shërbim i kujdesit ditor për fëmijë dhe të rinj me aftësi të kufizuara fizike, dhe në fund një mbështetje për të rinjtë për t'u pavarësuar.

Parakushti për qëndrueshmërinë e shërbimeve të kujdesit shoqëror është që ato të institucionalizohen, do të thotë se ka një vendim të qeverisë lokale për financimin e tyre. Numri i shërbimeve të tilla të institucionalizuara është relativisht i vogël, veçanërisht kur bëhet fjalë për numrin e bashkive në të cilat ato ofrohen. Për shembull, Strehëza për fëmijë dhe të rinj ekziston në 9 bashki, një Rënie strehimi në 3 bashki, ndërsa Klubi për të rinjtë në procesin e pavarësisë është themeluar vetëm në një bashki.

Përsa i përket ofruesve të shërbimeve, të dhënat tregojnë se qeveritë lokale më shpesh zgjedhin dhe u besojnë institucioneve të mirëqenies së sektorit publik sesa organizatave të shoqërisë civile. Megjithatë shoqatat zakonisht janë pionierët në krijimin e shërbimeve sociale në nivelin lokal, institucionalizimi i shërbimeve të shërbimeve nga qeveritë lokale për shumicën e qyteteve /bashkive është ende i vështirë.

Burimi: Zyra Rinore vendore Subotica, <http://kzm.subotica.rs/files/prikaz-prakticnih-politika-usluga-za-mlade-na-lokalnom-nivou.pdf>

PARIMET KRYESORE DHE VLERAT

Në vijim të konventave dhe rekomandimeve ndërkombëtare të lartpërmendura, si dhe dokumenteve strategjike dhe normativave kombëtare, vlerat dhe parimet e përbashkëta të punës me rininë mund të dallohen, duke qenë në të njëjtën kohë parime të politikave rinore.

Të gjitha qeveritë në Ballkanin Perëndimor i njohin dhe theksojnë se të rinjtë dhe pse roli i tyre aktiv në shoqëri është i rëndësishëm. Ata janë të vendosur të punojnë për rininë dhe në partneritet me rininë në mënyrë që të sigurojnë kushte në të cilat të rinjtë mund të përmbushin potencialin e tyre si qytetarë aktiv duke kontribuar në zhvillimin e tyre personal dhe profesional por edhe në zhvillimin e të gjithë shoqërisë, gjithashtu. Zakonisht, strategjitë kombëtare ose ligjet përkatëse përcaktojnë parimet themelore që duhet të çojnë në përmirësimin e situatës sociale dhe ekonomike të të rinjve dhe krijimin e një mjedisi që do t'i mundësojë të rinjve të përmbushin të drejtat, nevojat dhe interesat e tyre. Kjo pjesë do të merret me parimet dhe vlerat zyrtare të politikave rinore të shpallura, pa vënë në dyshim zbatimin e tyre dhe masat e marra për t'i zbatuar ato parime në praktikë.

"Politika e të rinjve është një politikë ndër-sektoriale, e integruar që ka për qëllim të rinjtë, me të rinjtë dhe duke filluar nga nevojat e të rinjve. Qëllimi i tij është të përmirësojë dhe zhvillojë kushtet e jetesës dhe pjesëmarrjen e të rinjve, duke përfshirë tërë gamën e çështjeve sociale, kulturore dhe politike që prekin ata dhe grupet e tjera në shoqëri."

Perspektiva e Forumit Rinor Evropian mbi Rininë Evropiane, 2002, Lituani

Parimet e Politikave për të Rinjtë

Kur bëhet fjalë për vlerat e përbashkëta, të gjitha politikat kombëtare të rinisë janë:

- » **Bazuar në të drejtat dhe parimet demokratike** - të hartuara dhe të zbatuara në përputhje me përmbushjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore të përcaktuara nga shteti dhe në përputhje me detyrimet globale.
- » **Përfshirës** - duke mundësuar barazi dhe shanse të barabarta për të gjithë të rinjtë për të arritur potencialin e tyre të plotë në jetë, dhe veçanërisht masat për tejkalimin e barrierave për përfshirjen e grupeve të cënueshme dhe masat për sigurimin e pjesëmarrjes civile të të gjithë të rinjve.
- » **Pjesëmarrës** - i zhvilluar, implementuar, monitoruar dhe vlerësuar me pjesëmarrje konkrete të të rinjve dhe me përfshirjen e të gjitha palëve të interesuara.

Mund të dallohen katër kategori parimesh kryesore, të përbashkëta të politikës rinore:

Parimi i barazisë dhe mosdiskriminimit

Të gjithë të rinjtë do të jenë të barabartë dhe do të gëzojnë status të barabartë dhe mbrojtje të barabartë, pavarësisht nga karakteristikat e tyre personale. Çdo lloj diskriminimi ose trajtimi të pabarabartë të të rinjve, të drejtpërdrejtë ose indirekt, për çfarëdo lloj arsye, veçanërisht për shkak të moshës, racës, seksit, kombësisë, besimit fetar, gjuhës, prejardhjes sociale, gjendjes financiare, përkatësisë politike, sindikata tregtare ose organizata të tjera, paaftësia mendore ose fizike, shëndeti, pamja fizike, orientimi seksual, identiteti gjinor, tipare të tjera aktuale personal ose të supozuara personal ndalohe.

Diskriminimi më tej acaron barrierat për shtetësi aktive që shumë të rinj që jetojnë në lagje të pafavorizuara për shkak të paragjykimeve sociale, izolimit, etj. Masat që promovojnë kohezionin dhe marrëdhëniet pozitive midis njerëzve me prejardhje të ndryshme, kanë qenë efektive në parandalimin dhe korrigjimin e diskriminimit.

Parimi i Shanceve të Barabarta

Të rinjtë kanë të drejtë për shance të barabarta dhe pjesëmarrje në të gjitha sferat e jetës në përputhje me zgjedhjet dhe aftësitë e tyre. Zhvillimi personal dhe shoqëror i të rinjve do të inkurajohet duke siguruar respektimin e diversitetit, barazisë gjinore, të drejtave, lirisë dhe dinjitetit. Të rinjtë do të kenë të drejtë të informohen në mënyrë objektive, të rregulluar dhe lehtësisht të arritshme në mënyrë që të zhvillojnë dhe të marrin vendime plotësisht të informuara. Qasja e informacionit nga të rinjtë, veçanërisht atyre nga grupet e pafavorizuara, duhet të sigurohet për çështjet që i shqetësojnë ata dhe duke përdorur lokacione dhe media që janë të njohura për të rinjtë (media sociale, organizata rinore dhe qendra, klube sportive, hapësira publike që ato frekuentojnë shpesh), për qëllim informimin dhe këshillimin e të rinjve për proceset e planifikimit të rëndësishme për ta. Të rinjtë që jetojnë në lagje të pafavorshme kanë qasje të kufizuara në informacion dhe këshillim për shkak të vendndodhjes së tyre dhe mungesës së burimeve. Sidoqoftë, ata janë ndër ata që kanë më shumë nevojë për shërbime të tilla.

Parimi aktiv i pjesëmarrjes së të rinjve

Të gjithë aktorët e angazhuar me të rinjtë duhet të sigurojnë një mjedis stimulues dhe të ofrojnë mbështetje aktive në kryerjen e veprimtarive rinore në përfshirjen e tyre kuptimplote në proceset e vendimmarrjes. Liria e shoqërimit, bashkëpunimi me bashkëmoshatarët dhe bashkëpunimi ndër-gjenerata në nivelin lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar do të mbështetet dhe inkurajohet. Të rinjtë mësojnë për qytetarinë aktive përmes prezantimit të koncepteve dhe vlerave që mbështesin qytetarinë në një demokraci, duke qenë anëtarë aktiv dhe përgjegjës të komunitetit të tyre. Është në të njëjtën kohë një e drejtë njerëzore dhe një përgjegjësi. Të rinjtë që përjetojnë pengesa për të hyrë në të drejtat shoqërore gjithashtu kanë më shumë të ngjarë të përjetojnë pengesa në ushtrimin e një qytetarie aktive dhe të marrin pjesë me përgjegjësi në shoqëri.

Parimi i Përgjegjësisë dhe Solidaritetit të Rinisë

Përgjegjësia e atyre që punojnë me të rinjtë, si dhe përgjegjësia e të rinjve që rrjedhin nga detyrimet e tyre në shoqëri do të inkurajohen dhe zhvillohen. Të rinjtë duhet të kontribuojnë në mënyrë aktive në ndërtimin dhe ruajtjen e vlerave shoqërore dhe në zhvillimin e komuniteteve të tyre, veçanërisht përmes formave të ndryshme të veprimtarive vullnetare. Ata duhet të shprehin solidaritetin ndër breza dhe të punojnë në mënyrë aktive në krijimin e kushteve për një pjesëmarrje të barabartë dhe të plotë në të gjitha aspektet e jetës shoqërore.

Shkalla e Roger Hart për Pjesëmarrjen e të Rinjve

Rangu 8: Të rinjtë & të rriturit ndajnë vendimmarrjen

Rangu 7: Të rinjtë drejtojnë dhe iniciojnë veprim

Rangu 6: Të rritur - të iniciuar, vendime të ndara me të rinjtë

Rangu 5: Të rinj të konsultuar dhe të informuar

Rangu 4: Të rinj të caktuar dhe të informuar

Rangu 3: Të rinjtë e simbolizuar *

Rangu 2: Të Rinjtë janë dekorim *

Rung 1: Të rinjtë janë të manipuluar *

* **Shënim:** Hart shpjegon se tre rangjet e fundit janë mospjesëmarrje

Përshtatur nga Hart, R. (1992). Pjesëmarrja e Fëmijëve nga Simbolizimi në Qytetari.

Firence: Qendra e Kërkimeve të Pafajshme e UNICEF-it

Foto 1: Shkalla e Përfshirjes së Rinisë
Burim: Pjesëmarrja e Fëmijëve: Nga Simbolizimi në Qytetari, UNICEF, 1992

Nivelet e pjesëmarrjes së të rinjve

“Shkalla e Përfshirjes së Rinisë” si në foton më lartë, është një model i konceptuar nga Roger Hart (1992) që demonstroi shkallët në të cilat të rinjtë mund të përfshihen në organizata, me tre rangjet e poshtme (Manipulimi, Dekorimi dhe Simbolizimi) i referohen mospërfshirjes ose përfshirjes së ulët dhe hapat katër deri në nëntë që përfaqësojnë shkallë në rritje të pjesëmarrjes së të rinjve, ku të rinjtë iniciojnë ide dhe ndajnë vendime me të rriturit. Modeli bën të qartë se rinia mund të përfshihet në shumë mënyra të ndryshme brenda programeve dhe organizatave⁶

⁶ <http://mypeer.org.au/design-implementation/youth-participation-2/levels-of-youth-participation/>

Parimet e mbrojtjes sociale

Kur bëhet fjalë për ligjet e mirëqenies, parimet miratohen nga shteti dhe ato janë në përputhje me konventat ndërkombëtare të ratifikuara, legjislacionin kombëtar dhe praktikat më të mira të zbatuara. Ndonjëherë parimet kryesore për ofrimin e shërbimeve të mirëqenies posaçërisht për fëmijë dhe të rinj nuk janë shprehur aq qartë. Sipas ligjeve ku kjo është e njohur (Mali i Zi, Serbia), mirëqenia e fëmijëve dhe të rinjve bazohet kryesisht në disa parime thelbësore për ofruesit e shërbimeve publike dhe jopublike:

- » Duke respektuar interesin më të mirë të fëmijës / personit të ri;
- » Mosdiskriminim;
- » Respektimi i integritetit dhe dinjitetit të përfituesve;
- » Pjesëmarrja aktive e përfituesve në zhvillimin e qëllimeve dhe aktiviteteve;
- » Qasja individuale;
- » Konfidencialiteti;
- » Larmia e ofruesve, veprimtarive, formave, metodave dhe shërbimeve;
- » Partneritet me aktivitete të ndryshme dhe ofrues të programeve, veçanërisht në nivelin lokal;
- » Informimi i përfituesve për të drejtat e tyre; dhe
- » Transparenca e shërbimeve të ofruara.

Puna me të rinjtë në rrezik

Në zhvillim, moshë e adoleshencës dhe rinisë mund të karakterizohen nga periudha të vështirësive në marrëdhënie dhe komunikim pasi të rinjtë zhvillojnë identitetin e tyre dhe kalimin në moshën madhore dhe pavarësinë. Kjo periudhë është më e stresuar për ata që kanë përjetuar humbje ose trauma të konsiderueshme në jetën e tyre dhe u mungojnë marrëdhëniet mbështetëse për të ndihmuar në tranzicionet e përcaktuara. Të rinjtë në rrezik për të mos arritur rezultate pozitive të jetës, shpesh përballen me pengesa më të mëdha në arsim, punësim, përfshirje sociale dhe shërbime shëndetësore. Veçanërisht, të rinjtë me rrezik të lartë mund të kenë kaluar disa kohë në vende të shumta, përfshirë objekte të mbyllura (p.sh. burgje, shërbime të shëndetit mendor, institucione të shkelësve të rinj). Këta të rinj janë mësuar të përballen me refuzim, braktisje dhe dhunë të vazhdueshme, duke e bërë gjithnjë e më të vështirë lejimin e ndokujt në jetën e tyre, e sidomos një të huaj të rritur që është një figurë autoritare.

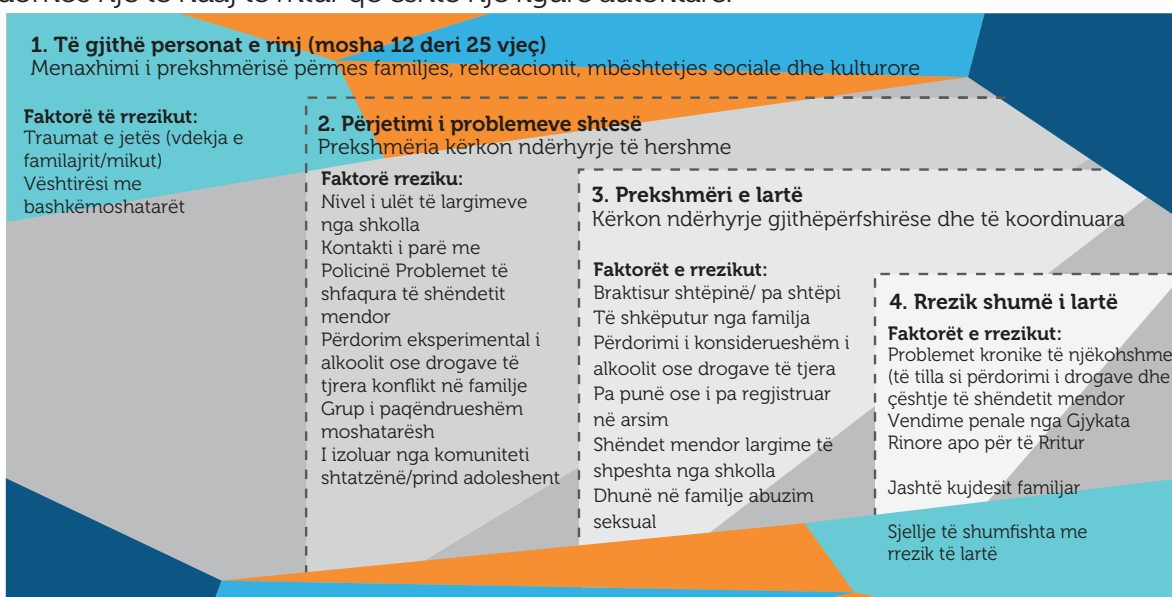

Foto 2: Kuadri I të Rinjve të cënueshëm – shembull nga Zyra Australiane e të Rinjve

Burimi: Zhvillimi i një kuadri politikash për të rinjtë Victorianë në nevojë, Qeveria Viktoriane, 2008 fq.12.

Për të rinjtë në konflikt me ligjin, shërbimet e drejtësisë për të miturit, nuk janë të mjaftueshme

Shumë prej rrethanave që i çojnë të rinjtë në konflikte të ndryshme shoqërore janë të një natyre shoqërore. Fëmijët ose të rinjtë në konflikt me ligjin shpesh jetojnë në familje që përballen me vështirësi, siç janë varfëria, abuzimi me substancat ose ndarja; ata mund të përjashtohen nga shkolla ose të jenë pa punë; ata mund të përfshihen në sjellje të rrezikshme siç janë përdorimi i drogës ose prostitucioni. Kur këta persona hyjnë në kontakt me policinë, qëllimi kryesor i sistemeve të drejtësisë për të miturit duhet të jetë që t'u mundësojë atyre që të mos i përsërisin këto akte.

Siç është deklaruar në nenin 40 të Konventës për të Drejtat e Fëmijës, çdo fëmijë në konflikt me ligjin gëzon të drejtën që të trajtohet në mënyrë të tillë, që vetë fëmija, të marrë parasysh "dëshirën e promovimit të ri-integrimit (të tij/saj) duke marrë një rol konstruktiv në shoqëri". Duhet tu ofrohet mbështetje për ta dhe për familjen, në të gjithë sistemin, por siç dihet, sistemi i drejtësisë nuk është as i pajisur dhe as i mandatuar për të përmbushur këtë rol, kështu që do t'i duhet të punojë krah për krah me sektorin shoqëror dhe rininë.

Në mungesë të një bashkëpunimi të tillë ndërsektorial, shërbimet e drejtësisë për të mitur do të mund të humbasin mundësinë për të mbështetur ndryshimet e qëndrueshme në sjelljen, rrethanat dhe mjedisin e të rinjve⁷.

Vlera e shtuar e punës sociale dhe rinore me të rinjtë në rrezik

Përmes nxitjes së marrëdhënieve të ndershme bazuar në respektimin e të drejtave dhe rrethanave individuale të gjithesejçilit, punonjësit zhvillojnë një mirëkuptim dhe besim të ndersjelltë me të rinjtë me të cilët punojnë. Punonjësit fokusohen në përvojat e punës, talentet, interesat, aftësitë, përvojat dhe kompetencat në mënyrë të tillë që të arrijnë ti përdorin të gjitha këto në të mirë të shoqërisë. Profesionistët kujdesen gjithmonë që të rinjtë të jenë të përfshirë në mënyrë aktive në planifikimin dhe të punojnë në drejtim të detyrave që ata vendosin të fitojnë. Po kaq të rëndësishme janë edhe forcimi i lidhjeve të të rinjve me bashkëmoshatarët, familjen, shkollën, komunitetin lokal dhe kulturën. Profesionistët kujdesen gjithmonë që të rinjtë të jenë të përfshirë në mënyrë aktive në planifikimin dhe në punën kundrejt objektivave që vetë ata kanë vendosur të arrijnë.

Duke pasur parasysh veçantitë e rinisë si përfitues të shërbimeve sociale, veçanërisht të rinjtë në rrezik, është e rëndësishme që puna me të rinjtë të jetë fleksibël dhe inovative. Kështu që, një

⁷ Roli i drejtësisë për të miturit në punë sociale, UNICEF, 2013 - The role of social work in juvenile justice, UNICEF, 2013 https://www.unicef.org/eca/UNICEF_report_on_the_role_of_social_work_in_juvenile_justice.pdf

i ri ose punonjës social duhet të jetë i gatshëm për ndryshime që rrjedhin nga natyra e vetë të rinjve. Punonjësit duhet të kërkojnë të zhvillojnë shërbimet përkatëse, inovative dhe të përgjegjshme për nevojat e të rinjve në kontekstin e tyre komunitar, duke marrë parasysh kapacitetet e tyre organizative.

Kjo kërkon të marrësh parasysh moshën e personit të ri, përvojat jetësore, besimet, identitetin dhe rrethanat kur ofron mbështetje. Kur punëtorët u afrohen, ata nuk mund të ofrojnë ndihmën e duhur dhe të mbështesin të rinjtë, ata duhet t'i referojnë të rinjtë në agjencitë e tjera ose tek ofruesi i shërbimit. Ky tranzicion duhet të bëhet me ritmin e të riut, pasi ndryshimi mund të shkaktojë pasiguri dhe mosbesi⁸. Për më tepër, të rinjtë në rrezik shpesh lidhen me profesionistët dhe ata duhet të jenë të kujdesshëm që të mos zhvillojnë marrëdhënie personale me ta, si dhe të sigurohen se sjellja e tyre jashtë vendit të punës nuk ndikon negativisht në integritetin e tyre profesional. Respektimi i rreptë i parimeve etike është veçanërisht i rëndësishëm për shkak të shpërpjesëtimit të pushtetit ndërmjet përfituesit të shërbimit dhe punonjësit social / rinor.

Këtu janë disa parime dhe strategji që punëtorët socialë ose të rinjtë duhet të pajtohen që të merren me të rinjtë në rrezik⁹:

- » Vlerësoni të rinjtë dhe besoni se ia vlen ti mbështesësh
Zërat e të rinjve duhet të dëgjohen, dhe punëtorët socialë / rinorë duhet të angazhohen për të qenë krijues dhe fleksibël.
- » Jini i disponueshëm
Punëtorët socialë / rinorë duhet të jenë të disponueshëm si fizikisht ashtu edhe emocionalisht për të akomoduar të rinjtë në rrezik kurdoherë që ata të jenë gati për të punuar në përmirësimin e situatës së tyre.
- » Bëni hapa para
Një gjest i vogël i zhyt të rinjtë në mendime që të pyesin veten se pse dikush kujdeset për ta për tu ndryshuar atyre këtë realitet.
- » Ji vetvetja
Punonjësit socialë / rinorë së pari duhet të dinë se kush janë qoftë si njerëz ashtu edhe si profesionistë, veçanërisht në lidhje me bindjet, vlerat, gjykimet dhe fuqinë e tyre. Kjo mund ti ndihmojë praktikuesit të bëhen aleatë në jetën e të rinjve me rrezik të lartë. Duke pasur parasysh përvojat e tyre në jetë, këta të rinj zakonisht mund të zbulojnë lehtësisht origjinalitetin, të vërtetën dhe integrimin e të tjerëve.
- » Jepni një mesazh të qëndrueshëm: "Nuk do të heq dorë nga ju".
Të rinjtë në rrezik vazhdimisht janë mësuar që njerëzit të heqin dorë prej tyre, kështu që ata nuk presin që marrëdhëniet me punëtorin e tyre social / rinor të jenë ndryshe.
- » Prit që të testohesh
Duke pasur parasysh përvojat e tyre në jetë, të rinjtë në rrezik janë skeptikë dhe dyshues. Ata nuk do të rrezikojnë lehtë që të lëndohen përsëri dhe do të duan të dinë nëse punonjësi social / i rinisë do t'i braktisë ose jo ata. Punonjësit socialë / rinorë duhet ta shmangin rënien në kurthin e të rinjve dhe ti bëjnë ata të besojnë që të rriturve nuk mund t'u besohet.
- » Eksploroni motivimin e të rinjve për të ndryshuar
Frika nga dështimi dhe ndryshimi shpesh mund të merren si mungesë motivimi. Këto etiketa mund të kontribuojnë në këtë gjë, në formën e pafuqisë për të mësuar. Shpesh është e nevojshme që punonjësit socialë / rinorë, në fillim, ti kapin për dore të rinjtë dhe të "kontrollojnë" nëse të rinjtë ndihen të sigurt.
- » Jini të durueshëm
Të rinjtë në rrezik mund të mos dinë të zhvillojnë marrëdhënie të shëndetshme, kështu që ky proces do t'ju marrë shumë kohë. Shumë të rinj presin të dështojnë dhe ndihen të padenjë për ndihmë.

8 Të punosh me të rinjtë e cenueshëm - Konceptet dhe Parimet kryesore, Qeveria e Australisë së Jugut, f.14, http://ëëë.zyra.për.rininë.sa.gov.au/data/assets/pdf_file/0003/15771/Duke_punuar-me_te_rinjte_e_cenuar_-_Working_with_Vulnerable_Youth_-_Key_Concepts_and_Principles_Government_of_South_Australia.pdf, p. 14, http://www.officeforyouth.sa.gov.au/data/assets/pdf_file/0003/15771/Working-with-Vulnerable-Youth.pdf

9 Smyth & Eaton-Erickson, 2009, p. 126-139

- » Lejoni besimin të zhvillohet natyrshëm
Nëse të rinjtë e kuptojnë se ky është një nga qëllimet e punëtorit social / rinor, ata do të mund të ndihen të kërcënuar dhe do të tërhiqen hapa pas. Disa të rinj nuk e kanë aftësinë e të pasurit besim, kështu që arritja në atë pikë ku ata ta pranojnë se punonjësi i tyre social / i të rinjve nuk do t'i dëmtojë ata, mund të jetë e rëndësishme dhe të lejojë përparimin.
- » Krijoni konfuzion të shëndetshëm
Punonjësit socialë / rinorë duhet të jenë të akorduar me nevojat e të rinjve në rrezik dhe të tregojnë se ka njerëz që shqetësohen dhe kujdesen për ta. Pamja e të rinjve për botën e vetmuar, e frikshme dhe e pasigurt mund të sfidohet me kalimin e kohës, duke lejuar biseda më të thella lidhur me marrëdhëniet.
- » Frymëzoni shpresën
Punëtorët socialë / rinorë duhet të festojnë edhe sukseset më të vogla dhe t'u lejojnë këtyre të rinjve të përcaktojnë suksesin si ekspertë të jetës së tyre.
- » Ndërveproni qëllimshëm
Çdo veprim dhe bisedë duhet të kryhet në një mënyrë të qëllimshme, të mire menduar dhe me respekt.
- » Ndryshoni pritshmëritë
Shumë të rinj në rrezik kanë shprehur se ata presin që marrëdhënia me punëtorin e tyre të jetë problematike. Përkundër kësaj, punëtorët besojnë se të gjithë të rinjtë duan lidhje. Kështu, përpjekja për t'u lidhur me të rinjtë në rrezik është një udhëtim i mbushur me rrezik që kërkon durim.

E rëndësishme të kujtoni në lidhje me vlerat dhe parimet kryesore

- » Gjithmonë vendosni interesat më të mira të fëmijës / të riut duke promovuar dhe mbrojtur mirëqenien e tyre;
- » Sigurohuni që shërbimi nuk do të çojë në dëmtim të drejtpërdrejtë ose indirekt;
- » Të jetë i përgjegjshëm dhe fleksibël;
- » Nxitje për pjesëmarrje që inkurajon fëmijën/të rinjtë të ndajë pikëpamjet, mendimet dhe dëshirat e veta duke qenë i hapur dhe fleksibël për t'u përfshirë në zhvillimin e aktiviteteve. Pjesëmarrja mund të çojë vetëm në vendime dhe aktivitete më të mira;
- » Ndërtoni marrëdhënie besimi bazuar në respektimin e rrethanave individuale të secilit të ri.

Fëmijët / të rinjtë kanë mendime të vlefshme si anëtarë të shoqërisë dhe të rriturit mund të mësojnë prej tyre dhe së bashku me ta.

Në praktikë, të gjitha këto parime duhet ti udhëzojnë punonjësit socialë dhe të rinjtë se si të frymëzojnë shpresën dhe të plotësojnë nevojat e të rinjve me rrezik të lartë duke treguar se ka njerëz që shqetësohen dhe kujdesen për ta.

Falë shërbimeve të specializuara dhe angazhimit të punonjësve socialë / rinorë, pikëpamja e të rinjve për botën si vend i vetmuar, i frikshëm dhe i pasigurt duhet të ndryshojë me kalimin e kohës. Duke pasur parasysh përvojën e tyre të jetës, të rinjtë me rrezik të lartë mund të mos dinë të zhvillojnë marrëdhënie të shëndetshme, kështu që ky proces do t'ju marrë kohë dhe durim. Shumë të rinj presin të dëshutojnë dhe ndihen të padenjë për ndihmë. Kështu, punëtorët socialë dhe të rinjtë duhet të lejojnë që zhvillimi të vijë natyrshëm duke siguruar të rinjtë të ndjehen të sigurt. Një nga qëllimet kryesore duhet të jetë përcjellja në mënyrë të vazhdueshme e mesazhit të lartpërmendur: "Unë nuk do të heq dorë nga ti".

POLITIKAT MBROJTËSE

Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve dhe të rinjve për të qenë të sigurt nga diskriminimi, abuzimi fizik, shfrytëzimi, abuzimi i substancave, padrejtësia dhe konflikti janë ndër të drejtat e tyre kryesore. Vitet e fundit ndërgjegjësimi për cënueshmërinë e sigurisë së fëmijëve dhe të rinjve është bërë më e dukshme, gjë që i ka bërë OShC-të si ofruese të shërbimeve më të përkushtuara në detyrat dhe përgjegjësitë e tyre në lidhje me parandalimin e abuzimit të fëmijëve dhe të rinjve, si dhe mbrojtjen dhe mirëqenien e tyre. Në nivelin e politikave dhe parimeve kryesore, ekziston konsensusi që të rinjve duhet t'u jepet mundësia për zhvillimin e tyre personal dhe shoqëror në një mjedis të sigurt. Zhvillimi dhe zbatimi i një politike për mbrojtjen e fëmijëve / të rinjve tregon që OShC-të që ofrojnë shërbime sociale dhe punë rinore janë përfshirë në mënyrë aktive në mbrojtjen e fëmijëve, të rinjve, vullnetarëve dhe stafit. Ruajtja e fëmijëve dhe të rinjve zakonisht i referohet qasjes së gjerë parandaluese dhe paraprake të planifikimit, si dhe procedurave që duhet të jenë në funksion për të mbrojtur fëmijët dhe të rinjtë nga çdo dëm apo dëmtim i mundshëm. Mbrojtja e fëmijëve dhe të rinjve është një aspekt i rëndësishëm i ruajtjes. Një aspekt tjetër i rëndësishëm është veprimi parandalues, jo vetëm reagimi. Të gjithë aktorët që punojnë me dhe mbështesin fëmijë dhe të rinj, e bëjnë këtë në mënyra të ndryshme dhe kanë një përgjegjësi t'i ruajnë ata të sigurt. Fëmijët dhe të rinjtë kanë nevojë për ambiente të sigurta në të cilat ata mund të rriten me vetëbesim. Pra, praktika e mirë e punës sociale dhe rinore kërkon që të gjithë praktikuesit që punojnë me rininë të jenë të plotë në rekrutimin, menaxhimin dhe vlerësimet e rrezikut të tyre në mënyrë që fëmijët, të rinjtë dhe vullnetarët të jenë të sigurt dhe të binur për punën që shpërndahej. "Mos bëj dëm" është një parim që i referohet përgjegjësisë së organizatës për të minimizuar dëmin që ata mund të bëjnë pa dashje si rezultat i aktiviteteve të tyre organizative. Është e vështirë të përcaktohet "dëmi" për fëmijët dhe të rinjtë sepse ato mund të abuzohen në shumë mënyra në varësi të kontekstit dhe kulturës. Cënueshmëria e fëmijëve dhe të rinjve, pozicionet e tyre shoqërore të marginalizuara, mungesa e informacionit dhe mbështetja japin hapësirë për trajtime të ndryshme dhe rreziqe që mund të ekspozohen siç janë:

- » Abuzimi nga familja, të njohurit dhe të huajt (përfshirë dhunën në familje ose abuzimin seksual, si dhe abuzimin fizik, emocional ose neglizhencën)
- » Fëmijët dhe të rinjtë e tjerë (p.sh. bullizimi);
- » Vetëdëmtimi (dëmtime vetjake, sjellje të rrezikshme, alkooli dhe abuzimi i drogës);
- » Rreziqet e Internetit;
- » Çështjet e emigracionit;
- » Aktivitetet dhe mjediset e pasigurta;
- » Krimi;
- » të jesh i pastrehë;
- » Viktimizimi për shkak të racës, seksualitetit, fesë, gjinisë, aftësisë së kufizuar, etj.

Të gjitha shërbimet shoqërore, projektet dhe programet që synojnë fëmijët dhe të rinjtë duhet të jenë të dizajnuara për të minimizuar rrezikun e dëmtimit të përfituesve që ata vijnë në kontakt duke marrë parasysh mjaftueshëm sigurinë e tyre. Mbrojtja e fëmijëve dhe të rinjve është më shumë sesa një sërë politikash ose procedurash. Do të thotë të punosh me stafin dhe vullnetarët për të siguruar që një qasje e përqendruar nga të rinjtë për t'i mbajtur ata nga dëmtimi përkthehet në realitet. Në praktikë do të thotë listë e gjërave që duhet të merren parasysh kur planifikoni ngjarjen ose aktivitetin për të rinjtë (vendndodhja e sigurt, transporti, lehtësirat, aksesueshmëria, aranzhimet e sigurisë, kërkesat dietike, alergjitë, kushtet mjekësore,

njohuritë / historia e grupit, marrëdhëniet, konfliktet, etj.) konsiderimi i alkoolit, leja për të marrë dhe përdorur foto / video, kohën e ngjarjes, hyrjen në internet të sigurt, formularin e pëlqimit të plotësuar nga prindi ose kujdestari nëse është nën 18 vjeç, etj)¹⁰.

Për të krijuar një mjedis të sigurt dhe për të zvogëluar spektre të ndryshme të rrezikut për të rinjtë, duhet të përdoren politikat mbrojtëse dhe praktikatat më të mira. Aty ku duhet të merren rreze, politikatat e mbrojtjes do të sigurojnë që ato të llogariten, menaxhohen me kujdes dhe u komunikohen fëmijëve, të rinjve, prindërve ose kujdestarëve të tyre, stafit të paguar dhe vullnetarëve. Ato nuk janë të dizajnuara për të penguar aktivitetet, për të zhdukur gjithë frymën e aventurës nga programet tuaja të punës, ose për të zëvendësuar besimin midis njerëzve në organizatën tuaj me atë të dyshimit¹¹.

Një nga parimet kryesore në hartimin e politikave të mbrojtjes duhet të jetë adoptimi i një përfaqëse të përqendruar nga të rinjtë dhe pjesëmarrja e të rinjve në zhvillimin dhe zbatimin e politikave të mbrojtjes pasi që ata shpesh dinë më mirë kur ndjehen të sigurt dhe çfarë mund të bëhet për të parandaluar dëmtimin. Përveç kësaj, do të ndihmoni gjithashtu një fëmijë ose një të ri të kuptojë se zëri dhe pikëpamjet e tyre janë të rëndësishme dhe vlerësohen, gjë që do të thotë se ka më shumë të ngjarë të ndjehen të aftë të ngrenë shqetësime ose problematika.

Një tjetër parim i rëndësishëm për ruajtjen e politikave dhe procedurave duhet të jetë transparenca, që do të thotë që deklaratat duhet të publikohen gjerësisht dhe të vihen në vëmendjen e fëmijëve, të rinjve, prindërve ose kujdestarëve të tyre, stafit, vullnetarëve dhe kujtdo tjetër që duhet të dijë.

“Mënyra më e mirë për të mbrojtur fëmijët është t’i fuqizoni ata të mbrojnë veten”

Shpresa e Fëmijës, MB

Masat që organizatat po vendosin për të mbrojtur të rinjtë dhe për të parandaluar dëmtimin e mundshëm mund të jenë të ndryshme dhe ndryshojnë nga madhësia ose ofruesit e shërbimeve, grupi i tyre i synuar, lloji i veprimtarisë etj.

Disa nga masat e zakonshme sigurisht që janë:

- » Rritja e vetëdijes dhe trajnimi i stafit dhe vullnetarëve;
- » Garantimi i politikave dhe i procedurave dhe i dokumenteve të tjera;
- » Arritja e pikave cilësore dhe e standardeve për organizatat, veçanërisht për mbrojtjen;
- » Krijimi i shëndetit dhe i sigurisë si dhe vlerësimi i rrezikut në kulturën e organizimit;
- » Përfshirja e fëmijëve dhe e të rinjve.

Vlerësimi i Rrezikut

Vlerësimi i rrezikut është një faktor i rëndësishëm në sigurimin e fëmijëve dhe të rinjve. Organizata që ofron shërbime ka detyrimin të ndërmarë të gjitha hapat e arsyeshëm për të siguruar mbrojtjen e një fëmije ose të një të riu. Vlerësimet e rrezikut duhet të përfshijnë çdo aktivitet që mund të zhvillohet brenda organizatës ose projektit, si dhe ato që do të ndodhin larg vendit tuaj të zakonshëm të takimit.

¹⁰ participationworks.org.uk/files/webfm/shop_files/how%20to%20safeguard%20guide%20lowres/index.pdf

¹¹ Ibid.

Zakonisht, vlerësimi i rrezikut duhet të përfshijë identifikimin e:

- » Rreziqeve të mundshme;
- » Të gjithë njerëzve që mund të preken nga rreziqet;
- » Të gjitha masave të nevojshme të sigurisë, për të trajtuar rreziqet e mundshme;
- » Masave ekzistuese të sigurisë si dhe të mendojë se çfarë mund të vendoset tjetër;
- » Hapave që do të duhen të ndërmerren në rastet urgjente.

LLOJET E ABUZIMIT
Aksioni / sjelljet e autorit

Abuzimi Fizik

- * Goditje
- * Shkundje
- * Djegie / Nxeheje
- * Kafshime
- * Duke shkaktuar fryrje të frakturave nga disiplinimi i tepërt
- * Helmimi
- * Tu japësh fëmijëve alkool, droga të paligjshme ose ilaçe të papërshtatshme
- Dhuna në familje

Abuzim Psikologjik dhe Emocional

- * Fajësim
- * Refuzim i vazhdueshëm ose armiqësi
- * Ulërime të vazhdueshme, fyerje ose kritika
- Ofendime mbi kulturën
- * Ngacmim / tallje
- * Dhuna në familje

Neglizhenca

- * Të mos i japësh fëmijës ushqim të mjaftueshëm, veshmbathje, strehim, gjumë të mjaftueshëm, kushte higjienike të jetesës, kujdes shëndetësor dhe vëmendjen e duhur

Abuzimi seksual dhe shfrytëzimi

- * Puthja ose mbajtja e një fëmije në një mënyrë seksuale
- * Shfaqja para fëmijëve, të pjesëve seksuale të trupit
- * Shfaqja para fëmijëve të akteve seksuale ose pornografike
- * Bërja e telefonatave ose vërejtjeve të turpshme për një fëmijë
- * Marrëdhënie seksuale me një fëmijë ose një person të ri nën 16 vjeç

REZULTATI I DËMEVE
Ndikimi i përjetuar nga fëmija

Fizik / Referuar trupit

- * Hematoma
- * Fraktura
- * Dëmtime të Brëndshme
- * Djegie

Psikologjike / I referohet mendjes dhe proceseve njohëse

- * Vonesa në të nxënë dhe zhvillim
- * Vetë-imazh i dëmtuar

Emocionale / I referohet aftësisë për të shprehur emocione

- * Depresion
- * Hipervigjilencë
- * Vetëvlerësim të varfër
- * Vetë Dëmtim
- * Frikë / ankth

Foto 3: Si të identifikojmë dëmin – Lloje të ndryshme abuzimi që mund të ndodhin dhe dhe dëmet që mund të shfaqen

Burimi: Manuali i Strategjisë për Menaxhimin e Riskut të Fëmijëve dhe Rinisë – Queensland Government, 2015, Fq 31

Organizatat që ofrojnë shërbime për fëmijë dhe të rinj duhet të kenë deklarata të qarta, transparente dhe të arritshme që synojnë të nënvizojnë angazhimin e tyre për të mbrojtur përfituesit e tyre nga abuzimi dhe për të siguruar që veprimet janë ndërmarrë për t'i mbështetur dhe mbrojtur ata kudo dhe kurdo që dyshohet për abuzim. Deklarata gjithashtu duhet të përmbajë mekanizma për paralajmërim nëse shenjat e dëmtimit njihen, si dhe përgjigjet nëse abuzimi zbulohet ose dyshohet. Shembulli i mirë për Standardet e Mbrojtjes së Fëmijëve në politikën dhe praktikën evropiane është "Mbajtja e Fëmijëve të Sigurtë", Standardet Ndërkombëtare për Mbrojtje Fëmijëve¹² të përcaktuara si:

Standarti 1: Politika

Organizata zhvillon një politikë që përshkruan se si është e angazhuar për të parandaluar dhe reaguar siç duhet, ndaj dëmtimit të fëmijëve.

Standarti 2: Njerëzit

Organizata vendos përgjegjësi dhe pritshmëri të qarta për stafin dhe bashkëpunëtorët e saj dhe i mbështet ata për të kuptuar dhe vepruar në përputhje me këto.

Standarti 3: Procedurat

Organizata krijon një mjedis të sigurt për fëmijë përmes zbatimit të procedurave të mbrojtjes së fëmijëve që zbatohen në të gjithë organizatën.

Standarti 4: Përgjegjësia

Organizata monitoron dhe rishikon masat e saj mbrojtëse.

Këto Standarde bazohen në grupin e mëposhtëm të parimeve themelore që mund të pranohen gjerësisht:

- » Të gjithë fëmijët gëzojnë të drejtën e mbrojtjes nga dëmtimi në mënyrë të barabartë.
- » Të gjithë kanë përgjegjësi në mbështetjen dhe mbrojtjen e fëmijëve.
- » Organizatat kanë për detyrë të kujdesen për fëmijët me të cilët punojnë, janë në kontakt ose të cilët preken nga puna dhe operacioni i tyre.
- » Nëse organizatat punojnë me partnerë, ata kanë përgjegjësi të ndihmojnë partnerët të përmbushin kërkesat minimale për mbrojtje.
- » Të gjitha veprimet për ruajtjen e fëmijëve të ndërmerren në interesin më të mirë të fëmijës, dhe të jenë primare.

Kur bëhet fjalë për grupe të margjinalizuara të të rinjve, veçanërisht ata në rrezik të përdorimit të drogës, konflikt me ligjin dhe me eksperiencë në rrugë, politikat e ruajtjes brenda OSHC-ve duhet të jenë me përparësi dhe të zhvillohen mirë meqenëse fushëveprimi i reziqeve është më i gjerë dhe siguria e tyre është më e lartë. Për shembull, është thelbësore që vullnetarët, të rinjtë dhe punonjësit social të dinë se si të veprojnë para sjelljeve agresive të të rinjve dhe se si të reagojnë në situata të tilla; si të veprojnë në rastet kur dyshohet për abuzim dhe neglizhencë; se si të merren me incidentet / problemet serioze që dëmtojnë mirëqenien e të rinjve, etj.

¹² Standardet e Mbrojtjes së Fëmijëve dhe mënyra e zbatimit të tyre, Mbajtja e sigurt e fëmijëve, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-fights/files/rights_child/standards_child_protection_kcsc_en.pdf - Child Safeguarding Standards and how to implement them, Keeping Children Safe, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/rights_child/standards_child_protection_kcsc_en.pdf

Sidoqoftë, në rajonin e Ballkanit jo të gjithë ofruesit e shërbimeve sociale dhe rinore aplikojnë politika transparente për mbrojtjen e fëmijëve dhe e të rinjve në programet dhe aktivitetet e tyre. Akoma varet nga organizatat që të njohin, zhvillojnë, publikojnë dhe punojnë në përputhje me vlerat e shpallura, parimet, procedurat dhe rregullat. Megjithatë, disa shembuj të praktikës së mirë mund të gjenden brenda dokumenteve të politikave të mbrojtjes së brendshme të OShC-ve, siç janë Somborski edukativni centar¹³ dhe SOS Deçija sela Srbija¹⁴.

Bëni dhe mos Bëni	
<ul style="list-style-type: none"> • Përdorini politikat e organizatave të tjera në lidhje me Mbrojtjen e Fëmijëve për të informuar veten. • Bëni punë me një grup të personelit përkatës për të zhvilluar dhe shpërndarë politikat • Bëni një version miqësor për fëmijë me të cilët punoni 	<ul style="list-style-type: none"> • Por jo, vetëm duke e përsëritur atë! • Mos hartoni një dokument politikash duke ndenjur vetëm ulur në zyrë

Një shembull deklaratë të politikave¹⁵

Ky ... grup/organizatë/klub/projekt është tërësisht i përkushtuar në mbrojtjen e mirëqënies së fëmijëve dhe e të rinjve, duke ndërmarrë të gjitha hapat e arsyeshme për ti mbrojtur ato nga abuzimi ose neglizhenca fizike, seksuale ose emocionale.

Personeli i paguar dhe vullnetarët do të tregojnë, në çdo kohë, respekt dhe mirëkuptim për të drejtat, sigurinë dhe mirëqenien e fëmijëve dhe të rinjve me të cilët punojnë, dhe se ata vetë do të sillen ashtu siç pasqyrohet në parimet e ... grupit/organizatës/klubit /projektit.

Ne arrijmë ta bëjmë këtë sepse:

- » I gjithë stafi ynë i paguar dhe vullnetarët janë zgjedhur, trajnuar dhe mbikëqyrur me kujdes;
- » Kemi vlerësuar me kujdes të gjitha rreziqet që një fëmijë dhe i ri mund të hasë si dhe kemi marrë të gjitha hapat e nevojshme për ti minimizuar dhe menaxhuar ato.
- » U kemi mësuar prindërve/kujdestarëve, fëmijëve dhe të rinjve sesi të paraqesin një ankesë ose shqetësim për ndonjë gjë që ata mund të mos e pëlqejnë
- » U kemi dhënë prindërve/kujdestarëve, fëmijëve dhe të rinjve, vullnetarëve dhe stafit, informacion mbi atë çka ne bëjmë.

13 Politika za zaštitu i sigurnost dece I mladih u programima I aktivnostima Somborskog edukativnog centra, <http://sec.org.rs/ep-content/uploads/2014/12/Politika-za-zastitu-i-sigurnost-dece-i-mladih-SEC.pdf>

14 Politika zaštite dece, Sigurnost dece je svačija briga, SOS Dečija sela Srbija <https://ëëë.google.rs/url?sa=t&rc=t&igq=ë&src=s&source=ë&eb&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEëjuzarZgavXAHUQIeëKHajoDNoQFghB-MAQ&url=http%3A%2F%2Fëëë.sos-decijasela.rs%2Fep-content%2Fuploads%2F2016%2F11%2FPolitika-zas-tite-dece.doc&usq=A OvVae2kPTI9tATssoDaq1UkvBTë>

15 Punime të Pjesëmarrjes në Objavio, konzorcijumkojisesastojiod Këshilli i Rinisë Britanike (BYC), Aleanca e Fëmijëve për Rrugët për Angli (CRAE), National Bureau of Children (NCB), Këshilli Kombëtar për Shërbime Vullnetare të Rinisë (NCVYS), Agjensia Kombëtare e Rinisë (NYA) i Save Fëmijët-Angli, 2007 - Objavio Participation Works, konzorcijum koji se sastoji od British Youth Council (BYC), Children's Rights Alliance for England (CRAE), National Children's Bureau (NCB), National Council for Voluntary Youth Services (NCVYS), The National Youth Agency (NYA) i Save the Children-England, 2007.

Gjërat që duhet të merren parasysh kur shkruani një politikë mbrojtëse¹⁶

- » Cilat janë rreziqet e mundshme për fëmijët / të rinjtë - Cilët mund të paraqesin rrezik? Cilat situata mund të përbëjnë rrezik?
- » Si i kontrolloni punonjësit, vullnetarët, punonjësit e rinj, të cilët punojnë për organizatën?
- » Cilat janë mënyrat me të cilat dikush mund të ngrëjë një shqetësim?
- » Si u përgjigjeni shqetësimeve ose pretendimeve të dëmit?
- » Si lidhet kjo politikë me politikat dhe procedurat e tjera?
- » A ofroni trajnime për stafin dhe vullnetarët? Si e realizoni rritjen e ndërgjegjësimit tek të gjithë të përfshirët në organizatë?

Shembuj dhe modele të dobishme të zhvillimit të politikës së mbrojtjes:

- » Shembull i deklaratës së politikës për mbrojtjen e fëmijëve burimi: <http://mantellgwynedd.com/downloads/280114-sample-safeguarding-policy-statement.pdf>
- » NSPCC, Shembull i politikës për mbrojtjen, burimi: <file:///C:/Users/User/Downloads/Safeguarding-policy.pdf>
- » Këshilli i Cornwall, Politika e Mbrojtjes për Fëmijët, të rinjtë dhe të rriturit e prekur, Burim: https://www.cornwall.gov.uk/media/3623591/Cornwall_Safeguarding_Policy-_December_20112.pdf

¹⁶ <https://www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/safeguarding/writing-a-safeguarding-policy/>

MENAXHIMI I RREZIKUT TË FËMIJËVE DHE I TË RINJVE – LISTA E KONTROLLIT				
	PO	JO	Pjesërisht	KOMENT
A ka Organizata Juaj...				
Një grup pune për të udhëhequr zhvillimin dhe integrimin e politikave, procedurave dhe sistemeve për mjedise të sigurta?				
Një pikë të caktuar orientimi për të ndihmuar në koordinimin dhe ekzekutimin e politikave, procedurave dhe sistemeve për mjedise të sigurta?				
Një kod Etik? Nëse po, a i/e...				
✓ përcakton termat kryesorë siç janë abuzimi i fëmijëve?				
✓ ndalon diskriminimin në bazë të moshës, gjinisë, aftësisë së kufizuar, fesë / besimit, seksualitetit, përkatësisë etnike, gjuhës, statusit të familjes ose bindjeve politike?				
✓ përshkruan të drejtat dhe përgjegjësitë për të gjithë personelin?				
✓ ndalon sjelljen e papërshtatshme / të pasigurt në lidhje me median dhe platformat teknologjike?				
✓ përfshin dispozitat e veçanta për mbrojtjen e fëmijëve dhe të të rinjve?				
✓ përfshin një strukturë të qartë raportimi për çdo shkelje të kodit të sjelljes?				
✓ përshkruan procedurat disiplinore, të ankesave dhe vërejtjeve?				
Politikë për Mbrojtjen e Fëmijës?				
Një strukturë raportimi të sigurt, të qartë, konfidenciale dhe të pranueshme?				
✓ Një proces hetimi të qartë dhe të mire përcaktuar?				

17 Dhjetë hapa për krijimin e mjediseve të sigurta për fëmijët dhe të rinjtë, Botimi 1, Një hartë për menaxhimin e rrezikut për të parandaluar dhunën dhe abuzimin, Kryqi i Kuq Kanadez, 2007, f.36-38 - Ten Steps to Creating Safe Environments for Children and Youth, 1st Edition, A Risk Management Road Map to Prevent Violence & Abuse, Canadian Red Cross, 2007, p.36-38

MENAXHIMI I RREZIKUT TË FËMIJËVE DHE I TË RINJVE – LISTA E KONTROLLIT

	PO	JO	Pjesërisht	KOMENT
✓ Sistem mbështetës dhe monitorimit për të patur një personelin të përgjegjshëm?				
✓ Një politikë për gjininë dhe diversitetin?				
✓ Një politikë për parandalimin dhe përgjigjen ndaj ngacmimit dhe talljes?				
✓ Një politikë për parandalimin dhe përgjigjen ndaj abuzimit, neglizhencës, shfrytëzimit dhe dhunës?				
✓ Një politikë për prekjen e duhur dhe jo të duhur të fëmijëve dhe të rinjve?				
✓ Politika për përdorimin e duhur të mediave dhe teknologjisë?				
Personelit...				
» I keni kërkuar të firmosë kodin e sjelljes?				
» I keni kërkuar të plotësojë formularin e standardizuar të aplikimit?				
» I keni prezantuar qartazi përshkrimin pozicionin?				
» e keni pyetur, gjatë intervistimit, në lidhje me punën me fëmijët, të rinjtë dhe grupet e cënueshme?				
» keni dhënë një intervistë, përfshirë të paktën një intervistë personale, gjatë procesit të aplikimit?				
» I keni kërkuar të paraqesë referenca personale gjatë procesit të aplikimit?				
» I keni kërkuar të paraqesë një dëshmi penaliteti?				
» I keni paraqitur një kopje të kodit të sjelljes me udhëzime të qarta se si të përdorë këshillat ose të raportojë shkeljet?				

MENAXHIMI I RREZIKUT TË FËMIJËVE DHE I TË RINJVE – LISTA E KONTROLLIT

	PO	JO	Pjesërisht	KOMENT
» e keni mbështetur dhe monitoruar gjatë zbatimit të kodit të sjelljes?				
» ia keni mësuar kodin e sjelljes?				
» ia keni mësuar Konventën për të Drejtat e Fëmijëve dhe për abuzimin, dhunën, dhe ngacmimin dhe parandalimin e talljes?				
Pjesëmarrësit				
» A ka politika për kontakt brenda programit me fëmijët dhe të rinjtë?				
» A ka politika për kontakte jashtë programit me fëmijët dhe të rinjtë?				
» A u sigurohen fëmijëve dhe të rinjve informacion dhe / ose edukim mbi abuzimin, dhunën, ngacmimin dhe parandalimin e talljes?				
Prindërit, Vizitorët dhe Partnerët				
» A u jepet, prindërve, vizitorëve dhe partnerëve, informacion, për politikat dhe procedurat e sigurisë së ambienteve të organizatës?				
» A u jepet, prindërve, informacion dhe/ ose u mësohet për abuzimin, dhunën, ngacmimin dhe parandalimin e talljes?				
» A duhet që vizitorët të regjistrohen dhe / ose të jenë të identifikuar gjatë kohës që janë në ambientet e organizatës?				
A janë ambientet...				
» të vlerësuara për zonat ku fëmijët dhe të rinjtë mund të izoloohen ose mund të rrezikohen më shumë nga dëmtimi?				
» të përdorshme për informacione të dukshme në mjedise të sigurta, siç janë parandalimi i abuzimit, dhunës, ngacmimit dhe talljes?				

KODI I SJELLJES / KODI I ETIKËS

Kodi i Sjelljes ose Kodi etik është një grup i udhëzimeve me shkrim të lëshuara nga një organizatë për punonjësit e saj dhe menxhimin për t'i ndihmuar ata të kryejnë veprimet e tyre në përputhje me vlerat, përgjegjësitë dhe standardet e parësore. Nuk bëhet fjalë për detajet operacionale, por më shumë ka të bëjë me parimet themelore të punës së profesionit e cili duhet të garantojë standarde me cilësi të lartë në ofrimin e shërbimeve, si dhe ndikimin e tyre. Zakonisht kodi është vullnetar, por përbëhet nga të gjitha detyrimet që, profesionistët, duhet të respektojnë, gjatë kryerjes së detyrave të tyre. Ndonjëherë është kod i detyrueshëm, duke qenë pjesë përbërëse e kontratës së punës.

Në praktikën evropiane, kodi i sjelljes zakonisht synon të shërbejë si një udhëzues për sjelljen e përditshme profesionale të punonjësve socialë ose punonjësve të rinj. Ky Kod mund të përfshijë disa nga seksionet:

Parathënie

Përmbledhje të misionit dhe vlerave themelore të profesionit të punës sociale / rinore

Qëllimi i Kodit të Etikës

pasqyrim i një përmbledhje të funksioneve kryesore të Kodit dhe një udhëzues të shkurtër mbi ndjekjen e çështjeve etike ose dilemave në praktikën e punës sociale/rinore.

Parimet Etike

Paraqitja e parimeve të gjera etike, bazuar në vlerat thelbësore që informojnë praktikën e punës sociale / rinore.

Standartet Etike

Përfshin standardet specifike etike për të udhëhequr sjelljen e punonjësve socialë / rinorë dhe për të siguruar një bazë për gjykim.

Standardet e mëposhtme etike, të nxjerra për veprimtarinë profesionale të të gjithë punonjësve socialë / të rinjve kanë të bëjnë me:

- (1) përgjegjësitë etike ndaj klientëve,
- (2) përgjegjësitë etike ndaj kolegëve,
- (3) përgjegjësitë etike gjatë vënies në praktikë,
- (4) përgjegjësitë etike ndaj profesionit të punës sociale / rinore dhe
- (5) përgjegjësitë etike ndaj mbarë shoqërisë.

Format e Kodit të Sjelljes ndryshojnë dhe pasojnë, strukturën e dokumenteve ligjore (nenet që përcaktojnë dispozitat themelore, vlerat, standardet etike dhe rregullat e sjelljes, marrëdhëniet midis profesionistëve dhe përfituesve, etj.) ose deklaratat (si p.sh. "Si anëtar i stafit të "emri i organizatës", unë angazhohem që ti trajtoj me drejtësi, respekt dhe dinjitet si të rinjtë ashtu dhe të gjithë personat e tjerë"...).

Shembull

Një shembull i mirë i kodit të etikës në punën me të rinjtë mund të gjendet në Mbretërinë e Bashkuar, ku organizatat¹⁸ udhëhiqen nga parime etike të profesionit:

- » Ne kemi për detyrë të kujdesemi për të rinjtë. Në marrëdhënien e punës me të rinjtë, është prioritet, interesi më i mirë i të rinjve.
- » Ne nuk kërkojmë të çojmë përpara veten, organizatat tona ose të tjerët - personalisht, politikisht ose profesionalisht - në kurriz të të rinjve.
- » Marrëdhënia jonë me të rinjtë mbetet brenda kufijve profesional në çdo kohë, për të mbrojtur të rinjtë dhe qëllimin e punës.
- » Ne punojmë në një mënyrë të drejtë dhe gjithëpërfshirëse, duke promovuar drejtësinë dhe barazinë e mundësive, duke sfiduar çdo sjellje apo praktikë diskriminuese ose shtypëse.
- » Ne kërkojmë të përmirësojmë zhvillimin personal dhe shoqëror të të rinjve me anë të:
  - » Aftësimin të tyre për të marrë vendime të informuara dhe të ndjekin zgjedhjet e tyre;
  - » Mbështetjes së pjesëmarrjes së tyre dhe përfshirjes aktive në shoqëri;
  - » Ndihmës që të bëhen të pavarur dhe të lëvizin kur të jetë koha e duhur.
- » Ne promovojmë mirëqenien dhe sigurinë e të rinjve, ndërsa i lejojmë ata të mësojnë përmes ndërmarrjes së aktiviteteve sfiduese arsimore. Ne shmangim ekspozimin e të rinjve në vendet e dëmtimit ose lëndimit. Kjo përfshin zbatimin e politikave dhe procedurave të ruajtjes.
- » Kur marrim ose mbledhim informacione personale rreth të rinjve, ne i bëjmë ata të vetëdijshëm me kë dhe për çfarë qëllimi do të përdoren ato informacione. Ne nuk zbulojmë informacione konfidenciale përveç nëse kjo është e nevojshme për të parandaluar dëmtimin ose kërkohet me ligj.
- » Në angazhimin tonë me të rinjtë dhe në marrëdhënien tone rezultuese, ne përpiqemi të jemi të sqartë dhe jo gjykues.
- » Ne e respektojmë kontributin e të tjerëve të interesuar për mirëqenien e të rinjve dhe do të punojmë në partneritet për të siguruar rezultatet më të mira për të rinjtë.
- » Ne inkurajojmë reflektim etik dhe debat me kolegët, menaxherët, punëdhënësit dhe të rinjtë.
- » Ne sigurohemi që kemi njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për të punuar në mënyrë efektive me të rinjtë. Ne punojmë në një mënyrë reflektuese për të zhvilluar aftësitë tona. Ne marrim parasysh ndikimin e punës në veten tonë.
- » Ne ruajmë vetëdijen për vlerat, besimet dhe interesat tona, jemi të vetëdijshëm kur këto bien ndesh me ato të të tjerëve dhe i qasemi me ndryshim dhe respekt.

¹⁸ Institute for Youth Work, <https://iyw.org.uk/code-of-ethics/>

Në rajonin e Ballkanit, OShC-të që punojnë me të rinjtë kryesisht nuk kanë një kod etik të pavarur dhe shpesh pranojnë kodin etik të ndonjë organizate mëmë apo institucioni udhëheqës. Për shembull, në Serbi, Shoqata Kombëtare e Punëtorëve të Rinisë (NAPOR) miratoi Kodin Etik¹⁹ si një dokument të veçantë për të nënvizuar rëndësinë e aspektit etik të profesionit kur bëhet fjalë për sigurimin e cilësisë. Ky dokument pranohet gjerësisht, jo vetëm midis anëtarëve të NAPOR por edhe nga organizatat e tjera që merren me të rinj. Ai përshkruan shumë shkurtimisht parimet kryesore etike dhe profesionale që duhet të ndjekin punëtorët që merren me të rinjtë. Është e rëndësishme të përmendet që NAPOR nuk kërkon nga anëtarët e saj dhe punëtorët e rinj të licencuar, të nënshkruajnë Kodin Etik, i cili është një nga procedurat e rregullta në organizatat e shumta që kanë të njëjtin dokument.

Sidoqoftë, në Ballkan mund të gjenden organizata ose struktura rinore që kanë kodin e tyre të sjelljes, bazuar në specifikat e misionit dhe shërbimeve që ofrojnë. Sipas zbulimeve të hulumtimit për vlerësimin e aftësive të aktorëve të politikës rinore serbe brenda OJQ-ve për përfshirje sociale të të rinjve të cënueshëm, gjysma e organizatave që morën pjesë në studim thanë që kanë miratuar një dokument të brendshëm që tregon qartë etikën, parimet dhe vlerat e organizatës

Kodi i sjelljes – Eksperiencia Ballkanike:

Kodi Etik i NAPOR në punën e të rinjve është një dokument, i cili më së shpeshti i referohet jo vetëm OShC-ve, por edhe zyrave lokale të të rinjve²⁰ kur bëhet fjalë për dokumente që bëjnë të funksionojnë parimet dhe vlerat. NAPOR ka gjithashtu një Këshill për Çështjen Etike, si dhe një sërë mekanizmesh të brendshëm, të tilla si procedurat e kontraktimit, vlerat e barazisë të përfshira në procesin e akreditimit, të hartuar mekanizma për diskriminim, etj.

Në Mal të Zi, Kodi i Etikës miratohet nga Instituti Qeveritar për Mbrojtjen Sociale dhe Fëmijëve dhe zbatohet për të gjithë punonjësit në fushën e mbrojtjes sociale dhe fëmijëve (institucionet kombëtare dhe lokale dhe OSHC-ve). Qëllimi i këtij Kodi Etik është të ruajë, afirmojë dhe promovojë dinjitetin e punonjësve në institucionet e mbrojtjes sociale dhe të fëmijëve dhe të forcojë besimin e qytetarëve për punën e institucioneve sociale dhe të kujdesit për fëmijët.

Në Republikën Srpska, disa organizata që punojnë me rininë, të tilla si Shoqata e prindërve të fëmijëve dhe të rinjve me nevoja të veçanta dhe personave me aftësi të kufizuara "Moja luka", kanë kodin e tyre etik si një model të sjelljes së anëtarëve të tij në të gjitha aktivitetet e lidhura me punën e kësaj shoqate.

19 <http://www.napor.net/images/pdf/etiki%20kodeks%20u%20omladinskom%20radu.pdf>

20 Zyra Lokale e Rinisë është një pjesë e administratës komunale përgjegjëse për koordinimin e politikës lokale të të rinjve në përputhje me nevojat specifike të komunitetit të saj lokal. Personi përgjegjës për administrimin dhe koordinimin e zyrës është zyrtari lokal i rinisë - Local Youth Office is a part of the municipal administration in charge of coordinating local youth policy in line with the specific needs of its local community. The person responsible for managing and coordinating the office is the local youth officer

Kodi është një përpjekje për të sqaruar se cilat lloje të sjelljes janë të përshtatshme, veçanërisht në situatat kur duhet të bëhen zgjedhje të vështira. Një kod i fortë i sjelljes duhet të sigurojë udhëzime të qarta për të gjithë të përfshirë në organizatë në lidhje me atë që pritet prej tyre dhe pasojat nëse ata nuk i përmbushin pritshmëritë. Kur një kod sjelljeje është krijuar dhe zbatuar mirë, ai promovon një mjedis shërbimi transparent dhe të përgjegjshëm. Kështu, duke përfshirë të gjitha palët e interesuara në hartimin e kodit tuaj të sjelljes, veçanërisht fëmijët dhe të rinjtë, do të inkurajohet një pronësi më të madhe dhe respektim i kodit²¹.

Pse është e rëndësishme të kesh një Kode Sjellje të adaptuar?

- » Për të garantuar mbrojtje, përfshirje dhe mirëqenie të përfituesve
- » Për të garantuar përhapjen e shërbimeve më standarte të larta

Kodi i Sjelljes duhet të zbatohet nga t137 gjithë të përfshirë në Organizatë, përkatësisht:

- » punonjës (të përhershëm, të përkohshëm dhe të rastësishëm)
- » vullnetarë
- » fëmijë dhe të rinj
- » prindër
- » këshillues dhe kontraktues
- » anëtare të bordeve/Komiteteve
- » studentë zëvendësues dhe njerëz që ndërmarrin përvojë pune
- » vizitorë dhe spektatorë

Që një kod sjelljeje të jetë efektiv, është thelbësore që të ekzistojnë sisteme për ta mbështetur atë. Kjo kërkon procedura që garantojnë²²:

- » i gjithë personeli nënshkruan kodin e sjelljes dhe nënshkrimet janë të dokumentuara nga organizata;
- » personeli merr trajnime për kodin e sjelljes;
- » ekziston një mekanizëm i qartë raportimi që të gjithë personeli e kuptojnë dhe të cilit ata kanë të gjithë akses - sigurimi i opsioneve për linja të shumta raportimi mund të jetë efektive për të siguruar që personeli të ndihet i sigurt dhe i rehatshëm dhe të raportojë ndonjë shqetësim. Raportimi i shqetësimeve të dhunës, abuzimit, ngacmimit dhe talljes është i detyrueshëm;
- » një proces hetimi kuptohet nga të gjithë personeli, veçanërisht menaxherët, kështu që kur lind shqetësimi, duhet të ndiqet një proces i qartë;
- » informacioni konfidencial ruhet në mënyrë të sigurt;
- » menaxherët kanë një përgjegjësi të veçantë për të siguruar që ata që janë përgjegjës ndaj tyre janë njohur me Kodin dhe për ndihmën në promovimin e respektimit të dispozitave të tij. Menaxherët gjithashtu përgjegjës për komunikimin e parimeve të Kodit për të gjithë ata që punojnë
- » stafi monitorohet dhe mbështetet në arritjen e angazhimeve të tyre siç përshkruhen në kodin e sjelljes - kjo mund të përfshijë që informacioni dhe mbështetja të jenë të arritshme përmes një pikë fokale dhe integrimi i kodit të sjelljes në vlerësimet e performancës;
- » i gjithë personeli, pa përjashtime, është përgjegjës për ndjekjen e kodit të sjelljes.

21 Manuali i Strategjisë së Menaxhimit të Riskut të Fëmijëve dhe Rinisë - Qeveria e Queensland, 2015, <https://www.bluecard.qld.gov.au/pdf/rmst/201610-Child-and-youth-risk-management-strategy-toolkit.pdf> Child and Youth Risk Management Strategy Toolkit - Queensland Government, 2015, <https://www.bluecard.qld.gov.au/pdf/rmst/201610-Child-and-youth-risk-management-strategy-toolkit.pdf>

22 Dhjetë hapa për krijimin e mjedisve të sigurta për fëmijë dhe të rinj Një hartë rrugore për menaxhimin e rrezikut për të parandaluar dhunën dhe abuzimin, Kryqi i Kuq Kanadez, - Ten Steps to Creating Safe Environments for Children and Youth A Risk Management Road Map to Prevent Violence & Abuse, Canadian Red Cross, source: <http://www.ifrc.org/PageFiles/53517/Canadian%20RC%20Ten%20Steps%20to%20Creating%20Safe%20Environments%20for%20Children%20and%20Youth.pdf>

Aftësitë, dijet dhe kompetencat e profesionistëve të OJQ-ve që punojnë me të rinjtë në rrezik

Megjithëse Kodi i Sjelljes dhe Politika e Mbrojtjes së Fëmijëve / Rinisë janë dokumente thelbësore për organizatat që punojnë me fëmijë dhe të rinj, ndryshimi ekziston. Ndërsa Kodi i Sjelljes adreson çështjet që lidhen me sigurinë në një mënyrë të përgjithshme, Politika e Mbrojtjes së Fëmijëve / Rinisë është një dokument më specifik për prekmëritë e veçanta të fëmijëve / të rinjve ndaj dhunës, abuzimit dhe shfrytëzimit, rolet dhe përgjegjësitë e të rriturve në organizatë ndaj fëmijëve / të rinjtë dhe opsionet e raportimit të shqetësimeve dhe sigurisë së fëmijëve / të rinjve.

Secili program, i destinuar për grupe të ndryshme të të rinjve në rrezik, duhet të ketë qëllime të përcaktuara qartë. Për më tepër, duhet të jetë në përputhje me nevojat e të rinjve në fjalë, të cilat krijohen përmes konsultimit me ata që përbëjnë grupe të ndryshme të të rinjve në rrezik. Për më tepër, është e nevojshme të përafrohen qëllimet e programeve specifike me qëllime më të gjera (qëllimet e komunitetit lokal, qëllimet e planeve të veprimit lokal, rajonal dhe kombëtar për rininë).

Përfshirja e të rinjve në procesin e planifikimit të programit kërkon zbatimin e qasjeve të ndryshme në varësi të moshës, pjekurisë dhe pavarësisë, si dhe interesave të të riut të përfshirë. Duke marrë pjesë, individët e rinj zhvillojnë përgjegjësitë personale dhe të grupeve për realizimin e projektit.

Kur programi zhvillohet dhe përshtatet për nevojat e të rinjve në rrezik, organizata që planifikon ta zbatojë atë në praktikë si një formë e shërbimit të mirëqenies sociale për të rinjtë në rrezik duhet të kalojnë periudhën e licencimit, ndërsa punonjësit e rinisë dhe ekspertët që e zbatojnë atë duhet të kalojnë nëpër programe trajnimi të akredituara dhe gjithashtu të pajisen me licenca.

Kjo është hapi tjetër.

Çfarë duhet të dini për sistemin e sigurimit të mbrojtjes sociale në komunitetin vendor

Koncepti i ofrimit të shërbimeve të mbrojtjes sociale është një qasje për të kënaqur nevojat e përdoruesve. Kjo qasje vë në plan të parë llojin dhe përmbajtjen e shërbimeve që mund të përgjigjen ndaj nevojave të përdoruesve. Kjo qasje bazohet në respektimin e të drejtave të njeriut dhe fuqizimin e përdoruesit të shërbimit.

Në rast se futeni në sistemin e ofrimit të shërbimit të mbrojtjes sociale, duhet të dini se puna juaj varet pjesërisht nga sistemi i licencimit. Sistemi i organizatave licencuese që duan të përqendrojnë aktivitetet e tyre në ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale dhe të ekspertëve të licencimit është i ndryshëm.

Sipas Ligjit për Mirëqenie Sociale në Republikën e Serbisë,
një ofrues i licencuar i shërbimeve nënkupton një organizatë
të licencuar

Për të siguruar shërbime të mbrojtjes sociale, zyrtarisht ju kërkohet të posedoni një licencë. Nëse keni ndërmend të punoni në një organizatë që ofron shërbime të mbrojtjes sociale, pavarësisht nëse jeni punonjës social ose po punoni me të rinjtë, është e rëndësishme që të kontrolloni më parë:

A ka paraqitur një kërkesë për licencë për të siguruar mbrojtje sociale shërbime brenda afatit kohor të parashikuar në legjislacionin kombëtar, organizata që keni ndërmend të punoni?

Çfarë është një Licencë?

Një licencë është një dokument publik që konfirmon që një organizatë e mbrojtjes sociale, ose më saktë një ekspert përmbush kushtet e përcaktuara dhe standardet për ofrimin e shërbimeve të caktuara në fushën e mbrojtjes sociale. Në fakt është një vërtetim nga një autoritet kompetent i cili lejon organizatën e interesuar të sigurojë shërbime të mbrojtjes sociale. Pas marrjes së tij, organizata fiton të drejtat për të ofruar shërbime konkrete të mbrojtjes sociale, por nuk mund ta transferojë atë të drejtë tek të tjerët.

Standardet e licencimit, akreditimit dhe mbrojtjes sociale formojnë një trekëndësh i cili i jep stabilitet sistemit të cilësisë punoni?

Cili është ndryshimi midis standardeve, licencimit dhe akreditimit?

Shërbimet janë të standardizuara,

Organizatat që ofrojnë forma të caktuara të shërbimeve të mbrojtjes sociale janë të licencuar, siç janë punonjësit dhe ekspertët që punojnë në të.

Dhe programet janë të akredituar.

Një nga kërkesat për marrjen e licencës është që organizata të ketë një ekspert të licencuar që punon për të, në një kapacitet të caktuar. Që ekspertët të licencohen, ata duhet të kenë përfunduar programe trajnimi të akredituara.

Për të marrë një licencë që vërteton se jeni ekspert, duhet të keni përfunduar një program trajnimi të akredituar. Për të rinovuar një licencë, një ekspert duhet të mbledhë një numër të caktuar pikësh, siç përcaktohet me rregulloret që rregullojnë çështje që lidhen me licencimin e ekspertëve. Pikat janë mbledhur duke përfunduar disa programe trajnimi të akredituara.

Çfarë duhet të dijë çdo individ që punon me të rinjtë në rrezik

Në rast se ju jeni një punonjës social ose punonjës i të rinjve që ju siguron mbrojtje sociale të rinjve në rrezik, jeni i detyruar t'u përmbaheni **standardeve** të caktuara në punën tuaj, të cilat janë para së gjithash universale, dhe të garantoni cilësinë e punës në fjalë. Përveç atyre **universale**, ekzistojnë edhe **standarde specifike** të përqendruara në grupe specifike të të rinjve në rrezik. Standardet universale janë të zbatueshme për të gjitha llojet e shërbimeve sociale dhe për të gjithë ata që i ofrojnë ato, pavarësisht se ku punojnë.

Standardet në përgjithësi përshkruajnë se si duhet të duken shërbimet cilësore, ndërsa në të njëjtën kohë ato paraqesin bazën mbi të cilën mund të vlerësohet cilësia e një shërbimi të caktuar, dhe mbi bazën e të cilave mund të bëhet një vlerësim i saktë i shërbimit të secilit ofrues shërbimi.

Ekzistojnë 15 standarde të përgjithshme ose universale për të cilat duhet të keni parasysh në punën tuaj:

Standarti i 1^ë: Disponueshmëria e informacionit

Në punën tuaj, ju duhet të përpiqeni t'u siguronit të gjithë përdoruesve aktual dhe potencial të gjitha informacionet mbi shërbimet për të cilat ata kanë të drejtë, në mënyrë që ata të mund të marrin një vendim të informuar se cilat shërbime i përshtaten më së miri nevojave të tyre.

Standarti i 2^{të}: Disponueshmëria dhe përshtatshmëria e shërbimeve

Në punën tuaj, duhet të siguroheni që të gjithë përdoruesit e shërbimit të kenë qasje në të gjitha shërbimet që ata kanë të drejtë, ndërsa në të njëjtën kohë të vlerësojnë nevojat e tyre dhe burimet e disponueshme, në përputhje me aktivitetet dhe programet që organizata juaj ka licencuar të zbatojë.

Standarti i 3^{të}: Lidhja dhe bashkëpunimi (mirëmbajtja e kontakteve sociale)

Përdoruesit duhet të inkurajohen dhe ndihmohen në përpjekjet e tyre për të ruajtur dhe përmirësuar marrëdhëniet me familjet e tyre biologjike, miqtë dhe të njohurit, si dhe në zhvillimin e marrëdhënieve midis njerëve në komunitetet e tyre vendore.

Standarti i 4^{të}: Vlerësimi dhe Planifikimi

Të gjitha nevojat e përdoruesve duhet të vlerësohen plotësisht dhe në mënyrë efektive, ndërsa mënyrat me të cilat duhet të plotësohen nevoja të ndryshme duhet të përshkruhen në planet e ofrimit të shërbimit.

Standarti i 5^{të}: Vendimmarrja dhe vetëvendosja

Kur punoni me përdoruesit, duhet të përpiqeni të inkurajoni sejcilin prej tyre në mënyrë që të ndikojnë në mënyrë aktive në jetën e tyre, ndërsa në të njëjtën kohë duhet të aftësohen që në mënyrë të pavarur të zgjedhin dhe të marrin vendime në lidhje me të gjitha aspektet e jetës së tyre.

Standarti i 6^{të}: Intimitet dhe konfidencialiteti

Kur punoni me përdoruesit, gjithmonë duhet të bëni kujdes për të mbrojtur privatësinë e tyre, konfidencialitetin e informacionit që merrni përmes punës me ta, dhe veçanërisht dinjitetin e secilit përdorues, respekti i të cilit gjithmonë duhet të sigurohet në të gjitha aspektet e jetës së tyre.

Standarti i 7^{të}: Safety from exploitation

Kur punoni në këtë fushë, ju jeni gjithnjë të detyruar të krijoni një mjedis në të cilin përdoruesi të ndihet i sigurt nga neglizhenca, abuzimi, frikësimi dhe shfrytëzimi, dhe në të cilin respektohen të drejtat e tij njerëzore dhe të tjera të garantuara.

Standarti i 8^{të}: Apelim dhe Ankesë

Ju jeni të detyruar që në çdo kohë t'u siguronit të gjithë përdoruesve dhe familjeve të tyre, kujdestarëve dhe palëve të tjera të interesuara qasje në mekanizma përmes të cilave ata mund të apelojnë vendimet e autoriteteve kompetente, dhe të paraqesin ankesa për punën e anëtarëve të personelit, në mënyrë që të sigurohen që ankesat dhe ankesat do të vendosen me shkrim, pa pasur nevojë të kenë frikë se do t'ju refuzohen shërbimet për shkak të ankesave dhe ankesave të paraqitura.

Standarti i 9^{të}: Udhëheqje

Drejtuesit dhe përgjegjësit e tjerë për menaxhimin dhe drejtimin e punës dhe operacioneve janë të detyruar të zbatojnë metoda të mira të menaxhimit, duke arritur kështu një rezultat të kënaqshëm të punës me përdoruesit e shërbimeve.

Standarti i 10^{të}: Management

Ofruesit e shërbimeve sociale janë të detyruar të krijojnë, promovojnë dhe përhapin praktika të mira në komunitetin e gjerë, të inkurajojnë inovacionin dhe të mbrojnë një shoqëri më të hapur dhe gjithëpërfshirëse.

Standarti i 11^{të}: Sigurimi i personelit të nevojshëm

Ofruesit e shërbimeve sociale janë të detyruar të zotërojnë kompetenca të nevojshme për punën e tyre, d.m.th., që të licencohen në mënyrë adekuate në lidhje me të gjitha aktivitetet me përdoruesit e shërbimeve. Gjithashtu, duhet të ketë një numër të mjaftueshëm të ofruesve në mënyrë që t'i përgjigjet në mënyrë të duhur nevojave të të gjithë përdoruesve të tyre. Për më tepër, ofruesit e shërbimeve zakonisht janë të detyruar të garantojnë cilësinë e shërbimit të ofruar.

Standarti i 12^{të}: Vullnetarizmi, intershipi dhe praktika

Politikat në lidhje me ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale dhe organizimin e punës për vullnetarizëm, praktikë praktike dhe stërvitje duhet të jenë në çdo kohë në përputhje me nevojat e përdoruesve, dhe plotësisht të respektojnë të drejtat e tyre.

Standarti i 13^{të}: Disponueshmëria e shërbimeve dhe hapësirave për ofruesit e shërbimeve

Ofruesit e shërbimeve janë të detyruar të sigurojnë që të gjithë përdoruesit e shërbimeve dhe familjet e tyre të kenë qasje në zonat ku ofrohen këto shërbime, ndërsa shërbimet gjithashtu duhet të ofrohen në një mënyrë që të ketë kujdes për nevojat e ndryshme që mund të kenë përdoruesit.

Standarti i 14^{të}: Kushtet e përshtatura sipas nevojave të përdoruesve

Kur ofroni shërbime, duhet të bëni kujdes që të gjitha hapësirat dhe pajisjet e përdorura për këtë qëllim të jenë përshtatur me nevojat specifike që përdoruesit mund të kenë.

Standarti i 15^{të}: Shëndeti, siguria dhe mbrojtja

Ofruesit e shërbimeve janë të detyruar të garantojnë shëndetin dhe sigurinë e të gjithë përdoruesve dhe familjeve të tyre, stafit dhe komunitetit më të gjerë, duke aplikuar metoda të përshtatshme të kontrollit të rrezikut për këtë qëllim.

Disponueshmëria e informacionit

Ju jeni të detyruar të kujdeseni në çdo kohë që udhëzimet e shkruara për disponueshmërinë e informacionit për shërbimet për përdoruesit, familjet e tyre dhe personat e tjerë të interesuar që organizata juaj ofron, postohen në ambientet ku organizata juaj ofron shërbimet e përmendura.

- » Ju duhet të përpiqeni t'u siguronit përdoruesve të shërbimit informacione shteruese mbi shërbimet që ju ofroni dhe kushtet për realizimin e të drejtave të tyre për atë shërbim.
- » Ju duhet të përpiqeni të bëni informacione mbi disponueshmërinë e shërbimeve sociale që ofruesit e shërbimeve të ngjashme dhe disa ekspertë të komunitetit lokal ofrojnë të njohura për përdoruesit e shërbimeve dhe familjet e tyre.
- » Ju duhet të përpiqeni të shkëmbeni vazhdimisht dhe rregullisht informacione mbi disponueshmërinë e shërbimeve sociale dhe mundësitë e aplikimit dhe përdorimit të tyre me ofruesit e tjerë të shërbimeve.
- » Ju duhet të siguronit informacione për punën që bëni në modalitete të ndryshme, në mënyrë që ato të lidhen në atë mënyrë që është e qartë dhe e kuptueshme për grupe të ndryshme të përdoruesve (pavarësisht nga mosha, arsimi, gjendja shëndetësore dhe përkatësia e grupit kombëtar të pakicave)
- » Të gjitha media duhet të përdoren për të informuar përdoruesit e tanishëm dhe të mundshëm, familjet e tyre dhe palët e interesuara në lidhje me punën që ju bëni në mënyrë që të informoni larinë më të gjerë të individëve
- » Ju duhet të azhurnoni informacionin mbi punën tuaj me zell, në mënyrë që të siguronit vërtetësinë dhe bashkëkohësinë e tyre. Kjo duhet të bëhet të paktën çdo vit.

Disponueshmëria dhe personalizimi i shërbimit

- » Si ofrues të shërbimeve, duhet të përpiqeni të keni udhëzime për disponueshmërinë e shërbimeve të ofruara me shkrim, dhe ato duhet të përcaktojnë qartë grupin e synuar në të cilin synohen shërbimet tuaja, llojet dhe përmbajtja e shërbimeve që ju ofroni, si dhe kriteret për realizimin e të drejtave për atë shërbim.
- » Kriteret për realizimin e së drejtës për shërbimin që ju ofroni duhet të jenë në dispozicion të përdoruesve, përdoruesve të mundshëm, familjeve të tyre dhe palëve të tjera të interesuara në formë të shkruar.
- » Ofruesit e shërbimeve gjithmonë duhet ta bëjnë veten të disponueshëm për përdoruesit e shërbimeve në situata urgjente dhe situata krize.
- » Shërbimet që ju ofroni duhet të vihen në dispozicion në vende dhe kohë që plotësojnë nevojat e përdoruesve tuaj dhe familjeve të tyre, dhe, kur është e mundur, ato duhet të ofrohen në shtëpitë e përdoruesve ose në komunitetet e tyre lokale, nëse shërbimi si i tillë lejon ajo.
- » Informacioni mbi llojet e shërbimeve që ju ofroni duhet të jenë të qarta dhe të kuptueshme për përdoruesit, përdoruesit e mundshëm dhe familjet e tyre.
- » Në rast se vendosni të mohoni qasjen në shërbime për përdoruesit tuaj, për familjet e tyre, kujdestarët, ofruesit e kujdestarisë ose të ngjashme, do t'ju duhet të sqaroni veprimet tuaja me shkrim.
- » Në rast se nuk jeni në gjendje t'i ofroni shërbimet tuaja një personi që ka të drejtë, përpiquni t'i referoni ato tek një ofrues tjetër i shërbimit të përshtatshëm.

Lidhje dhe bashkëpunim

Në punën tuaj, ju duhet të përpiqeni të inkurajoni përdoruesit e shërbimeve që të përdorin të gjitha shërbimet publike të disponueshme për qytetarët e tjerë (shërbime shëndetësore, arsimore, punësimi, sporti dhe / ose shërbimet rekreative, shërbime kulturore dhe të ngjashme), duke siguruar kështu që ata marrin mbështetje e cila është në një shkallë të arsyeshme të përshtatur me nevojat dhe aftësitë e tyre individuale.

- » Ju duhet të bëni plane me ofruesit e tjerë të shërbimeve në mënyrë që të përmirësoni qasjen në shërbime që ndihmojnë përdoruesit të krijojnë besim dhe t'u mundësojnë atyre të jetojnë të pavarur, duke parandaluar kështu varësinë e rëndë nga sistemi i mirëqenies sociale.
- » Në rast se nuk jeni në gjendje të ofroni një pjesë të shërbimeve tuaja për përdoruesit, synoni ta bëni atë në bashkëpunim me ofruesit e tjerë të shërbimeve (private dhe publike) që përdoruesi e njeh si të aftë të kontribuojnë në zhvillimin e tyre personal. Ju duhet të synoni të zyrtarizoni strukturën e marrëveshjes me ofruesit e tjerë të shërbimeve përmes kontakteve ose marrëveshjeve për bashkëpunim, të cilat monitorohen rregullisht dhe rivlerësohen periodikisht.
- » Në punën tuaj, gjithmonë duhet të përpiqeni të inkurajoni përdoruesit tuaj të kontaktojnë familjet dhe të dashurit e tyre sa herë që dëshirojnë ta bëjnë këtë, përveç në rastet kur ka kufizime që rrjedhin nga nevoja për të siguruar sigurinë dhe mbrojtjen e përdoruesit.

Vlerësim dhe Planifikim

Si ofrues i shërbimeve, duhet të keni udhëzime me shkrim për zbatimin e vlerësimeve të nevojave dhe krijimin e planeve të ofrimit të shërbimeve që përmbajnë përshkrimet e roleve që përdoruesit kanë në procesin e planifikimit.

- » Kur vlerësoni nevojën e secilit përdorues individual, duhet të përpiqeni ta bëni atë profesionalisht, ose t'ia delegoni atë veprimtari një kolegu, ekspertiza e të cilit është më e përshtatshme për nevojat specifike të përdoruesit. Ky aktivitet duhet të zbatohet në bashkëpunim me përdoruesin, familjen e tij, kujdestarin ose ofruesin e kujdestarisë dhe ofruesit e tjerë të shërbimeve.
- » Ju duhet të hartoni një plan shërbimi të individualizuar për secilin përdorues. Kjo duhet të bëhet në bashkëpunim dhe marrëveshje me përdoruesin, familjen e tij dhe personat e tjerë të përfshirë në ofrimin e shërbimit.
- » Kur takoni një përdorues me aftësi të kufizuara në punën tuaj (persona që kanë vështirësi në komunikim dhe të ngjashme), duhet të përpiqeni t'u siguronit atyre mbështetje adekuatë në mënyrë që të siguronit pjesëmarrjen e tyre aktive në procesin e zhvillimit të planit individual.
- » Kur hartoni një plan të individualizuar, përpiquni të siguroheni që ai përmban të gjitha të drejtat dhe përgjegjësitë që lidhen me pozicionin tuaj si ofrues të shërbimit, si dhe për përdoruesit e shërbimeve, afatet për zbatimin e këtij plani, si dhe kushtet për ndryshime në plan, kushtet për ndryshimin e modaliteteve të zbatimit të këtij plani, si dhe përfundimin e zbatimit.
- » Plani duhet të përcaktojë nevojat e përgjithshme të përdoruesit, qëllimet e qarta dhe metodat e ofrimit të shërbimit, si dhe mënyrat për të vlerësuar rezultatet e arritura. Të gjitha këto duhet të bëhen në marrëveshje me përdoruesin.
- » Plandi individual duhet të përmbajë të gjitha kufizimet e lirisë së zgjedhjes / lëvizjes së përdoruesve që vijnë nga specifikimi i programit (për shembull, në rast të një programi rehabilitimi të drogës dhe alkoolit), si dhe kufizimet e vendosura për përdoruesit dhe sigurinë e personave të tjerë, si dhe ato të vendosura nga një gjykatë.
- » Plani i ofrimit të shërbimeve duhet të jetë çdo herë i tillë që të mund të zbatohet në koordinim me ofruesit e tjerë të shërbimeve deri në fund të kënaqjes së nevojës së përdoruesve (shkollat, institucionet shëndetësore, shërbimet e punësimit dhe organizatat e tjera që ofrojnë shërbime).

- » Nëse nevojat e përdoruesve kërkojnë që ju ta bëni atë, përpiquni të ndiqni rregullisht dhe të rishikoni periodikisht planet e tyre të individualizuara; të paktën çdo tre muaj. Për ta bërë këtë, duhet të fitoni lejen e përdoruesve të shërbimit, familjeve të tyre ose personave të tjerë të rëndësishëm. Ndryshimet për të cilat pajtoheni duhet të dokumentohen gjithnjë, dhe më pas të vazhdojnë me zbatimin e planit.

Vendimmarrje dhe Vetëvendosje

Në mënyrë që t'iu mundësojë ndikimin në mënyrë aktive në jetën e përdoruesve, përpiquni që në çdo kohë t'iu siguron atyre mundësinë e zgjedhjes së pavarur në të gjitha aspektet e jetës së tyre.

- » Gjithmonë trajtojeni përdoruesin e shërbimit në atë mënyrë që respekton dinjitetin e tyre, pa marrë parasysh racën, ngjyrën e lëkurës, gjininë, moshën, gjuhën, besimet fetare, politike dhe të tjera, trashëgiminë kombëtare ose etnike, pronën, sjelljen e aftë ose ndonjë tipar tjetër.
- » Gjithmonë duhet të keni një dokument të shkruar për të drejtat që përdoruesit duhet të marrin vendime në lidhje me ngjarjet që ndikojnë në jetën e tyre.
- » Përpiquni të fuqizoni secilin përdorues dhe t'i mbështesni ata në marrjen e vendimeve të bazuara në përputhje me mundësitë e disponueshme që u përshtaten më mirë nevojave, interesave dhe aftësive të tyre individuale.
- » Përpiquni të ofroni mbështetje adekuate për përdoruesit që kanë nevoja specifike në mënyrë që ju të fuqizoheni dhe t'iu mundësoni atyre të marrin pjesë në procesin e vendimmarrjes.
- » Kur hartoni planet e ofrimit të shërbimeve, gjithmonë duhet të respektoni pikëpamjet, mendimet dhe dëshirat e përdoruesve.

Intimiteti dhe Fshehtësia

- » Gjithmonë duhet të keni politika të shkruara për privatësinë dhe konfidencialitetin e informacionit që merrni për t'ju udhëhequr në punën tuaj.
- » Marrëdhënia juaj me përdoruesit duhet të bazohet në besim, dhe sigurimi i shërbimeve duhet të trajtohet në një mjedis që siguron që informacioni i përdoruesit të mbetet privat dhe konfidencial.
- » Ju jeni të detyruar të respektoni të drejtën e përdoruesit për intimitetin dhe konfidencialitetin e informacionit në të gjitha proceset e ofrimit të shërbimit, dhe veçanërisht në rastet kur përdoruesi plotësisht ose në një shkallë të madhe varet nga ndihma dhe kujdesi i përkohshëm ose i përhershëm i një pale të tretë.
- » Si ofruer i shërbimit, kur grumbulloni, ruani dhe përdorni informacione në dispozicionin tuaj, gjithmonë duhet të veproni në atë mënyrë që të garantojë privatësinë dhe konfidencialitetin e informacionit të përdoruesit.
- » Asnjëherë mos i ndani informacionet e përdoruesit me një palë të tretë pa informuar më parë dhe marrë leje nga përdoruesi. Në rastet kur përdoruesi është një fëmijë, gjithmonë duhet të keni pëlqimin e familjes së tij / saj, kujdestarit ose kujdestarit të kujdestarisë. Përfshirjet nga kjo rregull duhet të përkrahohen qartë, me urdhër zyrtar të gjykatës, ose me ndonjë mjet tjetër zyrtar.
- » Gjithmonë përpiquni të zotëroni udhëzime të përcaktuara qartë për disponueshmërinë e të dhënave për përdoruesit e shërbimeve, si dhe për shkëmbimin e informacionit të tillë me organet / autoritetet e tjera.

Sigurim ga Shfrytëzimi

- » Në punën tuaj si ofrues të shërbimeve, duhet të përpigjeni të keni politika të përcaktuara që përmbajnë informacion të detajuar mbi masat dhe procedurat e mbrojtjes së përdoruesit, si dhe në parandalimin e abuzimit dhe shfrytëzimit të përdoruesve të shërbimeve.
- » Në punën tuaj, ju duhet të posedoni mënyra të përcaktuara për të zvogëluar rrezikun e dhunës, abuzimit fizik, psikologjik ose seksual, pavarësisht nëse shërbimi ofrohet në ambientet e organizatës që ofron shërbimin, familjen ose komunitetin.
- » Në rastet kur në punën tuaj duhet të keni qasje ose të keni përgjegjësi për të trajtuar financat e përdoruesve, si dhe mjete dhe prona të tjera, masa të përshtatshme për zvogëlimin e rreziqeve të përvetësimit dhe abuzime të ndryshme nga ana e stafit, vullnetarëve dhe individëve të tjerë në kontakti me përdoruesin janë vendosur, për të cilat ekzistojnë udhëzime dhe procedura specifike.
- » Në rast dyshimi se dikush është viktimë e abuzimit fizik, psikologjik ose seksual, gjithmonë ndiqni mënyrat e përcaktuara për të raportuar dhe hetuar këtë dyshim.
- » Si ofrues i shërbimeve, ju duhet të bëni trajnime të organizuara për parandalimin e abuzimit, njohjen e abuzimit, reagimin e duhur në situatat kur abuzimi është vendosur, dyshimi për abuzim dhe zbulimi i abuzimit.

Apelim dhe Ankesa

- » Ofruesit e shërbimeve duhet të jenë të informuar mirë për udhëzimet mbi të drejtat e përdoruesve për mekanizmat e ankesave / ankesave dhe procedurat për trajtimin e ankesave / ankesave të përdoruesit. Këto udhëzime duhet të jenë të drejtpërdrejta dhe të disponueshme për përdoruesit dhe palët e tjera të interesuara.
- » Ju duhet të jeni të vetëdijshëm për faktin se përdoruesit kanë të drejtë të apelojnë çdo vendim që lidhet me realizimin e së drejtës së tyre për shërbime sociale, si dhe të kundërshtojnë cilësinë e shërbimeve të ofruara, pa frikë nga ndëshkimi ose mohimi i shërbimeve.
- » Në rast se përdoruesi nuk është i kënaqur me mënyrën e brendshme të trajtimit, pranimit dhe zgjidhjes së ankesave, është e nevojshme t'i sigurohet atij / saj, si dhe anëtarëve të familjes së tij ose kujdestarëve të tjerë ligjorë, mundësinë e një ndërmjetësimi të pavarur.
- » Në rast se merrni ankesa dhe ankesa, ose në rast se ato rezultojnë në mosmarrëveshje, jeni i detyruar t'i regjistroni ato - së bashku me veprimet e ndërmarra dhe zgjidhjet e arritura - dhe t'i përcillni ato pranë organit administrativ përgjegjës për zgjidhjen e tyre.

Udhëheqja

- » Ju duhet të jeni të vetëdijshëm se organizata për të cilën punoni është e nevojshme që të ketë vizionin dhe misionin e saj me shkrim, i cili më pas implementohet në punën tuaj me përdoruesit dhe komunitetin e gjerë.
- » Organizata për të cilën punoni është e nevojshme të ketë një politikë të shkruar të biznesit, si dhe një dokument të shkruar për mënyrat e veprimit të rëndësishme për aktivitetet e tij, dhe ato duhet të shpërmdahen midis stafit dhe përdoruesve.
- » Organizata juaj duhet të udhëheqet në një mënyrë strategjike, duke u përqëndruar në arritjen e rezultateve, e cila siguron një imazh pozitiv të publikut.
- » Rezultatet e arritura në punën tuaj vlerësohen dhe monitorohen, pasi ato janë një rëndësi e rëndësishme
- » të procesit të përmirësimit të vazhdueshëm, transparencës dhe përgjegjësisë në lidhje me punën tuaj.
- » Ofruesit e shërbimeve duhet të kenë strategji të komunikimit të brendshëm dhe të jashtëm cilësor që sigurojnë që të gjithë individët që marrin pjesë në punën e organizatës janë të informuar mirë.
- » Menaxhimi i organizatës që ofron shërbime duhet të sigurojë që të gjithë personat e

punësuar në një nivel operacional të përmbushin të gjitha detyrimet e tyre ligjore, ligjore dhe kontraktuale.

- » Të gjithë punonjësit, përfshirë menaxherin, duhet të aplikojnë një sistem adekuat të menaxhimit të rrezikut, sigurimit dhe kontrollit të cilësisë së punës, si dhe të monitorojnë dhe vlerësojnë shkallën në të cilën qëllimet e arritura janë në përputhje me misionin që qëndron pas ofrimit të shërbimeve të caktuara.

Menaxhimi

- » Si ofrues i shërbimeve, është e rëndësishme që ju të dini që organizata për të cilën po punoni ka një organ drejtues që është përgjegjës për qeverisjen e organizatës në përputhje me ligjin.
- » Organizata për të cilën punoni duhet të ketë një statut ose një dokument tjetër themelues i cili përcakton qartë rolet dhe përgjegjësitë e menaxhimit qeverisës, metodën e zgjedhjes së anëtarëve, si dhe kushtet për emërim.
- » Përfaqësuesit e përdoruesve të shërbimeve duhet të përfaqësohen në organin drejtues të një organizate, veprimtaria kryesore e së cilës është ofrimi i shërbimeve të mbrojtjes sociale.
- » Punonjësit gjithashtu duhet të kenë përfaqësues në organin drejtues të organizatës.
- » Organi drejtues duhet të krijojë procedura sipas të cilave zbatohen aktivitetet brenda organizatës, si dhe rregulla për konfliktin e interesit, dhe sjelljen në rast të konfliktit të interesit.
- » Anëtarët e organit drejtues duhet të jenë gjithashtu anëtarë aktivë të komunitetit lokal që promovojnë vlerat e ofrimit të shërbimeve sociale, si dhe praktikatat e mira.
- » Bordi drejtues duhet të sigurojë që puna e zbatuar të jetë në përputhje me legjislacionin.
- » Anëtarët e organit drejtues janë përgjegjës për përgatitjen me kohë dhe cilësore të programeve strategjike të organizatës, planeve të ofrimit të shërbimeve dhe raporteve vjetore operative dhe financiare për çështjet e ofrimit të shërbimeve.

Sigurimi i personelit të nevojshëm

- » Puna e ofruesve të shërbimeve kryhet në përputhje me politikatat e vendosura, të shkruara të burimeve njerëzore, që përmbajnë masa dhe procedura që lidhen me kryerjen e punës së tyre, kushtet për pranimin e bashkëpunëtorëve të rinj profesional dhe kushteve të tjera të punës në fushën e legjislacionit të punës.
- » Si gjithkush që ofron shërbime të mbrojtjes sociale brenda organizatës, jeni i detyruar të njiheni me Kodin e Mirësjelljes në lidhje me punën dhe ofrimin e shërbimeve, besueshmërinë e programeve të licencuara që shërbejnë për të mundësuar individëve të ofrojnë shërbime, parimet e punës profesionale, marrëdhëniet etike me përdoruesit e shërbimeve, si dhe përgjegjësinë e paraparë për mosrespektimin e këtyre rregullave.
- » Numri i individëve të angazhuar në ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale duhet të korrespondojë me nevojat e përfituesve dhe aktivitetet për të cilat është licencuar organizata juaj.
- » Si ofrues i shërbimit, jeni i detyruar që, në përputhje me kapacitetet e organizatës suaj, të përmirësoni profesionalisht veten, ndërsa puna juaj i nënshtrohet mbikëqyrjes, të brendshme ose të jashtme.
- » Si gjithkush që ofron shërbime të mbrojtjes sociale, ju duhet të kuptoni qëllimin e prezantimit të standardeve këtu të diskutuar, si dhe qëllimin e pjesëmarrjes aktive në mbrojtjen e të drejtave të përdoruesit, të gjitha me qëllim të mbrojtjes së interesit të tyre më të mirë.
- » Ju jeni i detyruar të merrni pjesë në sigurimin e një mjedisi të sigurt për përdoruesit e shërbimeve dhe të punoni në përmirësimin e kushteve të rëndësishme për ofrimin e shërbimeve që janë nën kontrollin e punës suaj.

Vullnetarizmi, internshipi dhe trajnimet

- » Vullnetarët që punojnë në organizatën tuaj janë të organizuar sipas politikave me shkrim dhe udhëzimeve për angazhimin e tyre.
- » Organizata juaj duhet të ketë udhëzime të shkruara për përfshirjen e praktikantëve studentë në punën që bën organizata juaj, si dhe të aftësuarit që kanë fituar një profesion të caktuar gjatë arsimit të tyre zyrtar.
- » Ekzistojnë programe të përfshirjes dhe orientimit që mund t'ju ndihmojnë në përfshirjen e vullnetarëve, praktikantëve dhe praktikantëve në organizatën tuaj, ndërsa atyre u sigurohet edhe një mentor për kohëzgjatjen e angazhimit të tyre.

Aksesueshmëria

- » Pranimet dhe objektet në të cilat organizata juaj zbaton aktivitetet e saj janë në vendet që kanë qasje adekuatë në lidhje me lokalitetin dhe transportin.
- » Pranimet në të cilat ofrohen shërbime të mbrojtjes sociale janë të sigurta dhe përshtaten me nevojat e përdoruesve, në përputhje me nevojat e tyre specifike.
- » Pranimet e përcaktuara për qëllime të higjienës personale janë të dizajnuara dhe të pajisura për të siguruar përdorim të sigurt dhe të lehtë, dhe përshtaten për nevojat specifike të përdoruesve.

Kushtet e përshtatura sipas nevojave të përdoruesve

- » Pranimet, në lidhje me organizimin e brendshëm dhe të jashtëm, janë të përshtatshme për të kënaqur nevojat specifike të përdoruesve.
- » Objektet dhe përmbajtja e shërbimeve janë të tilla që nuk stigmatizojnë përdoruesin.
- » Për sa i përket pajisjeve, pranimet janë të tilla që plotësojnë nevojat e përdoruesit.
- » Sa i përket pajisjes teknike të prizave dhe objektit, është e tillë që plotëson kushtet në lidhje me higjienën, ngrohjen, ndriçimin dhe temperaturën.
- » Mobiljet në premisa janë të tilla që përshtaten me nevojat e përdoruesve të shërbimit.
- » Përdoruesit kanë qasje në ndihma të ndryshme dhe pajisje adaptive, të cilat janë të tilla që ata, në pjesën më të madhe, të ndihmojnë pavarësinë dhe mirëqenien e tyre.

Shëndeti, siguria dhe Mbrojtja

- » Në punën tuaj, ju përdorni analiza të zhvilluara dhe vlerësime të rrezikut, si dhe udhëzime me shkrim për menaxhimin e rrezikut.
- » Në mjedisin në të cilin zbatoni aktivitetet tuaja, gjithmonë kujdeseni që përdoruesit të mos kenë akses në objekte dhe pajisje të rrezikshme, ndërsa përpiqeni të siguroni që premitë të jenë të sigurta nga çdo dëm që mund të shkaktohet nga trafiku dhe objektet që mund të kërcënojnë për jetën ose shëndetin e përdoruesve.
- » Në rast nevoje, zbatoni masa evakuimi urgjente për përdoruesit, punonjësit dhe individët e tjerë që e gjejnë veten në premitë në të cilat organizata juaj zbaton aktivitetet e saj.
- » Në rastet kur përdoruesit e shërbimeve kanë një rrezik ose rrezik të shtuar, ju jeni të trajnuar të veproni në përputhje me procedurat në atë mënyrë që të lehtësoni, në shkallën më të madhe të mundshme, të gjitha pasojat në sigurinë dhe shëndetin e tyre.
- » Ju jeni të detyruar të dokumentoni të gjitha ngjarjet që mund të ekspozojnë përdoruesit e shërbimeve, punonjësit dhe individët e tjerë të përfshirë në punën që organizata juaj zbaton, pronat dhe materialet e punës ndaj rreziqeve. Ju jeni gjithashtu i detyruar të mbani shënime të aktiviteteve të zbatuara kur rreziku tashmë ka ndodhur.

Si të vlerësoni nëse po zbatoni të gjitha standardet specifike në punën tuaj, në lidhje me ofrimin e shërbimeve që jeni licencuar të ofroni?

Në pjesën vijuese, do të gjeni një tabelë, sipas së cilës mund të vlerësoni nëse po respektoni standardet e përcaktuara (në rast se pajtoheni me kërkesën, shënoni qelizën në kolonën e majtë):

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i pajtueshmërisë
Në punën time, unë gjithmonë u siguroj përdoruesve të shërbimit informacion shterues mbi shërbimet që organizata ofron dhe kushtet për realizimin e të drejtave të tyre për atë shërbim.	
Informacioni mbi shërbimet që organizata ime si dhe shërbimet që ofrojnë organizatat e lidhura janë në dispozicion për të gjithë personat e interesuar.	
Unë shkëmbej rregullisht informacione mbi disponueshmërinë e shërbimeve dhe mundësinë e përdorimit të tyre me ofruesit e tjerë të shërbimeve.	
Informacioni mbi punën që bën organizata është i arritshëm në të gjitha formatet në dispozicion.	
Përpiqem të azhurnoj rregullisht informacionin dhe të sigurohem se ato janë të vlefshme dhe të rëndësishme.	
Në punën time, unë gjithmonë jap informacion shterues për shërbimet që organizata ime ofron, si dhe për kushtet për realizimin e të drejtave të shërbimeve.	
Në punën time, unë posedoj udhëzime me shkrim për disponueshmërinë e shërbimeve që unë ofroj, llojin e shërbimeve që unë ofroj, përmbajtjen e tyre dhe kushtet për përdorimin e shërbimeve të përmendura.	
Kriteret për përmbushjen e kushteve të kërkuara për realizimin e së drejtës për shërbime vihen në dispozicion të të gjithë përdoruesve, përdoruesve të mundshëm, familjeve dhe personave të tjerë me të cilët takoj në punën time.	
Unë jam gjithmonë në dispozicion të përdoruesve të mi në situata emergjente.	
Shërbimet që janë në fushën e punës sime janë në dispozicion në vendin dhe kohën që është më e përshtatshme për nevojat e përdoruesit.	
Të gjitha informacionet mbi shërbimet janë lehtësisht të kuptueshme për të gjitha palët e interesuara.	
Unë gjithmonë shpjegoj pse nuk mund të ofroj një shërbim të caktuar kur nuk mund ta ofroj atë.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i pajtueshmërisë
Në rastet kur unë nuk jam në gjendje të ofroj një shërbim të përshkruar, unë i referoj përdoruesit dhe palët e tjera të interesuara tek ofruesit e tjerë të shërbimit që unë kam përcaktuar se është i përshtatshëm për nevojat e përdoruesit.	
Në punën time, unë bëj plane me ofruesit e tjerë të shërbimeve.	
Unë përpiqem të ofroj shërbime që nuk bien nën kompetencën time në bashkëpunim me ofruesit e tjerë të shërbimeve, ndërsa shkëmbimi i shërbimeve është i rregulluar përmes kontratës dhe pajisjeve të tjera ligjore.	
Unë gjithmonë i inkurajoj përdoruesit të komunikojnë me familjet e tyre ose personat afër tyre, përveç në rastet kur komunikimi i tillë është zyrtarisht i ndaluar.	
Unë vlerësoj nevojat e përdoruesit në një mënyrë profesionale, dhe kur nuk jam në gjendje ta bëj këtë, ua lë aktivitete të tilla kolegëve që janë më të përshtatshëm për ta bërë këtë.	
Unë hartoj një plan individual të shërbimit për secilin përdorues, me pjesëmarrjen e tij / saj aktive në procesin e zhvillimit.	
Nëse përdoruesi ka aftësi të kufizuara, unë përpiqem të siguroj që ai / ajo të marrë mbështetje të duhur ndërsa unë gjithashtu inkurajoj pjesëmarrjen e tij / saj aktive në zhvillimin e një plani të përshtatshëm për nevojat e tij / saj.	
Plani i shërbimit përmban të drejtat dhe detyrimet e të dy palëve, përfshirë afatet kohore për zbatimin e tyre, ndërsa gjithashtu parashikon mundësinë e modifikimit me kushtet e përcaktuara për ndërprerjen e shërbimeve.	
Plani përfshin gjithnjë të gjitha nevojat, qëllimet dhe metodat e përdoruesit të përdoruesit dhe ilustron metodën e vlerësimit të rezultatit.	
Plani i ofrimit të shërbimeve mund të zbatohet gjithmonë në koordinim me ofruesit e tjerë të shërbimeve.	
Unë gjithmonë ndjek rregullisht dhe, ka nevojë të rishikoj në mënyrë periodike planin e shërbimit. Këtë e bëj me pëlqimin e përdoruesit ose të personave të tjerë, ndërsa regjistroj gjithmonë ndryshimet për të cilat bien dakord.	
UI gjithmonë e trajton përdoruesin me respektin maksimal për dinjitetin e tij / saj, duke u kujdesur që asnjëherë të mos bëjë diskriminim ndaj tij / saj mbi çfarëdo baze.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësim i Pajtueshmërisë
Gjithmonë ka shënime të shkruara që dëshmojnë për faktin se përdoruesi ka marrë vendime që ndikojnë në jetën e tij duke përdorur të gjitha të drejtat në dispozicion të tij / saj.	
Kur ofroj shërbime, gjithmonë e autorizoj përdoruesin të marrë vendime që ndikojnë në të gjitha aspektet e jetës së tij / saj dhe që janë naë përputhje me aftësitë e tij / saj, ndërsa unë gjithmonë kujdesem për interesat më të mira të përdoruesit.	
Gjithmonë jam i sigurt për t'u ofruar përdoruesve nevoja të veçanta sa më shumë që kam mundësi në çështjet që lidhen me vendimmarrjen dhe pjesëmarrjen aktive të rëndësishme për shërbimet e ofruara.	
Në lidhje me zbatimin e shërbimeve sipas nevojave të përdoruesve, unë gjithmonë i respektoj nevojat dhe dëshirat e tyre.	
Ekzistojnë politika të shkruara në organizatën ku unë punoj në mbrojtjen e privatësisë së përdoruesit dhe mënyrat në të cilat përpunohen informacionet e marra përmes punës.	
Marrëdhënia me përdoruesin bazohet gjithmonë në besim, ndërsa ofrimi i shërbimeve bëhet gjithmonë në një mjedis që siguron konfidencialitetin e informacionit të ndjeshëm të përdoruesve.	
Intimiteti i përdoruesve, si dhe konfidencialiteti i informacionit për përdoruesit, gjithmonë vijnë në radhë të parë. Kujdes i veçantë i kushtohet varësisë së përdoruesve nga individët e tjerë.	
Unë gjithmonë mbledh, ruaj dhe përdor informacion në përputhje me rregullat mbi konfidencialitetin e informacionit dhe privatësinë e përdoruesve.	
Nëse ka nevojë për ta bërë këtë, unë vetëm ua jap informacione palëve të treta me pëlqimin e shprehur të përdoruesve, ose me pëlqimin e shprehur të palëve të treta, të autorizuar që, në situata specifike, të japin të njëjtën gjë.	
Puna ime përmban udhëzime të qarta se si mund të përdoren informacionet që unë marr dhe si t'i ndaj me autoritetet e tjera.	
Në punën time, ka politika të shkruara mbi bazën e të cilave përdoruesit mbrohen nga abuzimi dhe shfrytëzimi.	
Aplikohen procedurat për minimizimin e rrezikut të dhunës dhe çdo formë tjetër e abuzimit.	
Ekzistojnë procedura të shkruara për reagim në rastet kur dyshohet se ka ndodhur abuzimi, si dhe mënyra për të raportuar dyshime të tilla.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësim i pajtueshmërisë
Kam kaluar trajnime për parandalimin e abuzimit dhe format e tjera të rrezikimit të integritetit të përdoruesve.	
Unë jam njohur me të drejtat e ankesave dhe ankesave, si dhe me procedurat e marra për këtë qëllim.	
Udhëzimet e përdoruesit janë lehtësisht të arritshme dhe të kuptueshme.	
Unë jam i vetëdijshëm për faktin se përdoruesit kanë të drejtë të apelojnë të gjitha vendimet që lidhen me të drejtën e tyre për të hyrë në shërbime dhe cilësinë e tyre, dhe se ata nuk mund të sanksionohen për ta bërë këtë.	
Jam i vetëdijshëm që përdoruesi dhe personat e interesuar, në radhë të dytë, mund të kërkojnë rishikimin e vendimit për përdorimin e shërbimeve.	
Unë regjistroj të gjitha ankesat dhe ankesat për punën time, si dhe hapat që unë ndërmarr për të adresuar ato.	
Misioni dhe vizioni i organizatës ku unë punoj ekziston me shkrim dhe është implementuar në punë direkte me përdoruesit e shërbimeve.	
Organizata ka një politikë biznesi dhe mjete për të zbatuar punën e saj me shkrim, dhe ato dokumente janë në dispozicion të të gjitha palëve të interesuara.	
Menaxhimi i organizatës udhëhiqet nga një strategji dhe përqendrohet në arritjen e rezultateve të përcaktuara në të.	
Rezultatet e punës sime janë të matshme dhe monitorohen lehtësisht, ndërsa ato gjithashtu janë të ndjeshme ndaj vlerësimit dhe përmirësimit.	
Organizata ka strategji komunikimi të brendshme dhe të jashtme.	
Të gjithë punonjësit janë të punësuar në përputhje me ligjin dhe kushtet e përcaktuara të licencimit.	
Të gjithë janë të trajnuar të zbatojnë procedurat e duhura të vlerësimit të rrezikut dhe të veprojnë në përputhje me politikat e menaxhimit të rreziqeve dhe pasojave të dëmshme.	
Puna ime drejtohet nga masat dhe procedurat ekzistuese.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësim i pajtueshmërisë
Unë jam njohur me Kodin e Sjelljes Profesionale në lidhje me punën dhe ofrimin e shërbimeve, me besueshmërinë e programeve të licencuara, të rëndësishme për t'u mundësuar individëve të ofrojnë shërbime, mbi parimet e punës profesionale, me parimin e marrëdhënieve etike me përdoruesit e shërbimeve, si si dhe përgjegjësitë e përcaktuara.	
Pasojat e mëparshme të sigurimit të shërbimeve për mbrojtjen sociale korrespondojnë me aktivitetet e organizatës dhe numrin e përfituesve.	
Unë i nënshtrohem specializimit profesional në përputhje me mundësitë brenda organizatës, ndërsa puna ime është e ndjeshme ndaj mbikëqyrjes së brendshme ose të jashtme.	
Unë i kuptoj arsyet për të cilat standardet janë prezantuar dhe marrin pjesë në mbrojtjen e të drejtave të përdoruesve me qëllim të mbrojtjes së interesit të tyre më të mirë.	
Inmywork, Istrivetoprovideasafrimin e mjedisit për përdoruesit e shërbimeve dhe unë punoj për të përmirësuar kushtet për zbatimin e shërbimeve që janë nën kompetencën time.	
Puna e vullnetarëve, praktikantëve dhe praktikantëve rregullohet me akte me shkrim të organizatës, ndërsa ata i nënshtrohen orientimit të detyrueshëm.	
Vullnetarët, praktikuesit dhe praktikantët janë të njohur me shërbimet që ofron organizata juaj, të drejtat dhe detyrimet e përdoruesve për sa i përket punës me përdoruesit, ndërsa atyre u sigurohet një mjedis pune i sigurt dhe i sigurt në përputhje me rregulloret dhe rregullat e brendshme të organizatës.	
Lokalet në të cilat organizata zbaton aktivitetet e saj gjenden në lokacione që janë të arritshme në lidhje me lokalitetin dhe transportin publik.	
Lokalet në të cilat ofrohen shërbime të mbrojtjes sociale janë të sigurta dhe përshtaten me nevojat specifike të përdoruesve.	
Hapësirat e destinuara për mirëmbajtjen e higjienës personale janë dizajnuar dhe pajisur në atë mënyrë që të sigurojnë përdorim të sigurt dhe të thjeshtë dhe përshtaten për nevojat specifike të përdoruesve.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësim i pajtueshmërisë
Lehtesirat dhe permbajtja e shërbimeve janë të tilla që ata nuk stigmatizojnë përdoruesit e shërbimit.	
Për sa i përket pajisjeve, është e tillë që plotëson nevojat e të gjithë përdoruesve.	
Lokalet dhe objektet janë të pajisura teknikisht për të përmbushur të gjitha kushtet e rëndësishme për higjienën, ngrohjen, ndriçimin dhe temperaturën.	
Mobilja në ambiente është përshtatur për nevojat e përdoruesve.	
Ndihma të ndryshme dhe pajisje adaptive u vihen në dispozicion të përdoruesve, dhe ato janë të tilla që ato kontribuojnë në pavarësinë dhe mirëqenien e përdoruesve në shkallën më të madhe të mundshme.	
Në punën time, unë përdor analiza dhe vlerësime të rrezikut, si dhe udhëzime të shkruara që lidhen me menaxhimin e rrezikut.	
Unë gjithmonë kujdesem të siguroj që përdoruesit të mos kenë akses në objekte dhe pajisje të rrezikshme, ndërsa në gjithashtu përpiqemi të sigurojmë që objektet të jenë të sigurta nga automjetet dhe objektet që mund të jenë të dëmshme për jetën dhe shëndetin e përdoruesve.	
Në rast nevojë, unë zbatoj masa urgjente për evakuimin e përdoruesve, punonjësve dhe personave të tjerë në ambientet në të cilat organizata ime zbaton aktivitetet e saj.	
Jam i trajnuar të veproj në përputhje me procedurat në situata kur përdoruesit janë në rrezik ose rrezik të shtuar, në mënyrë që të parandalojnë në shkallën më të madhe të mundshme efektet negative të situatave të përmendura në sigurinë dhe shëndetin e tyre.	
Unë rregullisht mbaj shënime për të gjitha ngjarjet që paraqesin një rrezik të mundshëm për përdoruesit, punonjësit dhe individët e tjerë të përfshirë në punën që organizata ime zbaton, ndaj pasurive dhe fondeve operative, dhe gjithashtu mbaj shënime të veprimeve të ndërmarra në raste kur rreziku është i afërt.	

Standarde specifike që kanë të bëjnë me shërbimet e mbrojtjes sociale për fëmijë dhe të rinj deri në moshën 18 vjeç që banojnë jashtë familjes së tyre

Standarti i 16^{të}: Pranimi dhe lirimi

Si ofrues i kujdesit shoqëror, ju jeni të detyruar të planifikoni siç duhet pranimin dhe lirimin e fëmijëve dhe të rinjve që janë zhvendosur nga familja e tyre, dhe të respektoni nevojat e fëmijëve, të rinjve dhe familjeve të tyre gjatë ofrimit të shërbimit në fjalë.

Në punën tuaj, duhet të keni udhëzime të shkruara për procedurat e pranimi dhe lirimit.

- » Gjithmonë duhet të përpiqeni të mbështesni qëllimin e deinstitutionalizimit përmes zbatimit të programeve parandaluese dhe alternative të mbështetjes në familje dhe komunitetin lokal.
- » Ju jeni i detyruar të dini që është një standard i rekomanduar që fëmijët deri në moshën tre vjeç vendosen në ambiente institucionale vetëm në raste urgjence, dhe nëse po, vetëm për një periudhë të shkurtër kohore, ndërsa akomodimi / birësimi i tyre duhet të jetë i përparësi maksimale.
- » Ju jeni të detyruar të fuqizoni fëmijët / të rinjtë, familjet e tyre ose kujdestarët të bëjnë zgjedhje të pavarura dhe të shprehin mendimet dhe dëshirat e tyre ndërsa planifikoni ofrimin e shërbimeve jashtë shtëpisë.
- » Vëllezërit dhe motrat janë akomoduar gjithmonë së bashku, dhe në situata të jashtëzakonshme kur kjo nuk është e mundur, duhet të sigurohet kontakti i rregullt midis tyre.
- » Në punën tuaj, ju duhet të përpiqeni të siguronit që të gjithë fëmijët / individët e rinj të kalojnë gjithmonë nëpër procese orientuese dhe të jenë të vetëdijshëm për llojet e shërbimeve që mund të presin, llojin e mbrojtjes që mund të marrin dhe me kë do të ndajnë hapësirë.
- » Ofruesit e shërbimeve janë të detyruar të prezantojnë përdoruesit e shërbimit dhe familjet ose kujdestarët e tyre me të gjitha shërbimet që ju ofroni, si dhe mundësitë dhe mënyrat e ofrimit të shërbimit.
- » Në punën tuaj, ju duhet të përpiqeni të përgatisni në mënyrë adekuate fëmijët tashmë të akomoduar ose që banojnë jashtë familjeve të tyre për ardhjen e një fëmije / personi të ri.
- » Për të siguruar, në mënyrën më të mirë të mundshme, që plotësohen nevojat e fëmijëve / të rinjve, duhet të përpiqeni të siguroheni që ata të strehohen në njësi të vogla banimi të një lloji familjar, duke marrë gjithmonë parasysh moshën e zhvillimit dhe të veçantë nevojat e fëmijës / personit të ri.
- » Ju duhet të përpiqeni të shkëmbeni të gjitha informacionet në lidhje me fëmijën / personin e ri me familjen, si dhe informacionet që kanë të bëjnë me shërbimin e ofruar, në një mënyrë që të sigurojë konfidencialitetin e këtij informacioni dhe nuk kërcënon marrëdhëniet midis fëmijës / personit të ri, ofruesi i shërbimit dhe familja.
- » Në situatat kur një fëmijë / i ri po transferon nga një sistem i mbrojtjes sociale në një tjetër, jeni i detyruar të krijoni një plan të një cilësie të lartë dhe ta zbatoni atë në mënyrë të kujdesshme dhe profesionale.
- » Nëse kryeni detyra që përfshijnë përgatitjen për birësim dhe kujdestarinë, jeni i detyruar ta bëni atë në një mënyrë që respekton nevojat, situatën e jetës dhe mjedisin origjinal të jetesës së fëmijëve dhe të rinjve.
- » Në rastet kur mbrojtja jashtë fëmijës / të rinjve jashtë shtëpisë ka pushuar për shkak të kalimit të tyre në jetën e pavarur në komunitet, ju jeni të detyruar të garantoni që ata janë përgatitur në mënyrë të duhur për jetën e pavarur, sipas aftësive të tyre.

Kur në procesin e planifikimit të përgatitjes së përdoruesit për daljen nga organizata e ofrimit të shërbimit, si ofrues i shërbimit, jeni i detyruar të krijoni një plan të mbrojtjes vijuese në koordinim me institucionin kompetent të mbrojtjes sociale i cili do të përcaktojë të drejtat, si dhe masat mbështetëse të nxitet pas largimit të përdoruesit nga organizata, dhe të sigurojë kontakte të ofruesve të shërbimeve dhe organizatave të lidhura për llojet e shërbimeve në dispozicion të përdoruesit.

Standarti i 17^ë: Marrëdhënia me fëmijët dhe të rinjtë

- » Kjo marrëdhënie midis jush si ofrues i shërbimit dhe fëmijës, ose më saktë i ri, si përdorues, duhet të bazohet në të kuptuarit, respektimin dhe kufijtë e qartë profesional dhe personal.
- » Në punën tuaj, ju jeni të detyruar të respektoni në mënyrë të barabartë secilin fëmijë / të ri, pavarësisht nga raca, prindërit ose prindërit e tyre, raca, gjinia, ngjyra e lëkurës, gjuha, besimi fetar, politik dhe të tjera, kombësia, origjina etnike ose shoqërore, aftësia e kufizuar ose ndonjë karakteristikë ose rrethanë tjetër mbi bazën e së cilës ato mund të diferencohen.
- » Ju duhet t'i kushtoni vëmendje të barabartë të gjithë përdoruesve të fëmijëve / të rinjve.
- » Ju jeni i detyruar të bisedoni me secilin përdorues të fëmijëve / të rinjve në një mënyrë miqësore dhe të ngrohtë.
- » Ju jeni i detyruar të ndikoni në sjelljen e secilit fëmijë / të ri në një mënyrë pozitive.
- » Ju jeni të detyruar të mbani dhe inkurajoni komunikimin me secilin fëmijë / të ri që është i bazuar në parimin e respektimit të pikëpamjeve dhe mendimeve të tyre.
- » Personat që ofrojnë shërbime janë të detyruar të komunikojnë mes vete në një mënyrë që inkurajon respektin dhe punën profesionale në ekip.

Si ofrues i shërbimeve, jeni i detyruar të përsosni vazhdimisht profesionalisht veten në mënyrë që të plotësoni nevojat specifike të mbrojtjes së fëmijëve / të rinjve.

Standarti i 18^ë: Zhvillimi dhe edukimi i fëmijëve dhe të rinjve

- » Kur ofroni mbështetje për fëmijët / të rinjtë, ju jeni të detyruar ta bëni atë në një mënyrë që të formojë të ardhmen e tyre në atë mënyrë që t'i bëjë ata anëtarë të pavarur dhe aktivë të shoqërisë.
- » Ju jeni i detyruar të jeni të vetëdijshëm për faktin se çdo fëmijë / i ri ka të drejtën e arsimit në institucione të rregullta të sistemit arsimor, dhe, nëse është e nevojshme, në mbështetjen e një ofruesi të shërbimit ose një organizate bashkëpunëtoare, ndërsa përjashtime nga ai trajtim duhet të sqarohen qartë dhe në përputhje me rregulloret.
- » Ju jeni të detyruar t'i siguronit secilit fëmijë / të ri informacionin që i përshtatet moshës së tyre dhe situatës së tyre aktuale, si dhe mundësi të tyre në të ardhmen, në një formë dhe mënyrë që është lehtësisht e kuptueshme dhe e arritshme.
- » Në punën tuaj, ju jeni të detyruar të inkurajoni fëmijët / të rinjtë të mbajnë kontakte me familjet e tyre biologjike, miqtë dhe individë të tjerë të rëndësishëm në mjedisin e tyre shoqëror.
- » Gjithmonë synoni të mbështesni dhe ndihmoni fëmijët / të rinjtë në zhvillimin e vlerave personale dhe respektimin e vetvetes.
- » Gjithmonë përpiquni të fuqizoni fëmijët / të rinjtë të marrin pjesë në vendime dhe zgjedhje në lidhje me ngjarje që mund të formësojnë jetën e tyre, në përputhje me pjekurinë dhe moshën e tyre.
- » Përpiquni të inkurajoni dhe mbështesni fëmijët / të rinjtë në aktivitetet e kohës së lojërave dhe kohës së lirë në përputhje me moshën e tyre.
- » Gjithmonë mbështesni fëmijët / rininë në zgjedhjen e tyre për të ndërtuar dhe mbajtur marrëdhënie me të tjerët, si dhe në shprehjen e tyre krijuese.
- » Gjithmonë përpiquni të përshtatni punën tuaj me zakonet fetare dhe besimet e fëmijës / të riut, si dhe zakonet e tyre, pa imponuar ose detyruar pikëpamje të tjera.
- » Ju duhet të lehtësoni zhvillimin e aftësive sociale, emocionale dhe komunikuese të secilit fëmijë / të rinj, si dhe aftësitë e nevojshme për jetën e pavarur.
- » Ju jeni të detyruar të siguronit disponueshmërinë e shërbimeve dhe profesionistëve të nevojshëm për fëmijët / të rinjtë, planet e mbrojtjes së të cilëve kërkojnë shërbime të ndryshme jetën dhe zhvillimin e rëndësishëm të plotë (arsimor, shëndetësor, kulturor, rekreativ).
- » Gjithmonë përpiquni të dokumentoni rregullisht, përcjellni dhe vlerësoni procesin e të mësuarit dhe përparimin e secilit fëmijë / individ të ri.

Standardti i 19^{të}: Shëndeti, ushqimi dhe mirëqenia e fëmijëve dhe të rinjve

- » Si një person që ofron shërbime për fëmijë dhe të rinj, ju jeni gjithmonë të detyruar të kujdeseni për nevojat e tyre fizike dhe emocionale për të siguruar mirëqenien e tyre të përgjithshme. Fëmijët dhe të rinjtë duhet të jetojnë në një mjedis të shëndetshëm dhe duhet të pajisen me ushqim të shëndetshëm të përshtatur për nevojat e tyre.
- » Kur ofroni shërbime për fëmijë dhe të rinj, ju jeni të detyruar t'u siguronit atyre udhëzime, këshilla dhe mbështetje për pyetjet në lidhje me kujdesin shëndetësor, infermierinë dhe higjenën personale, në përputhje me nevojat e tyre individuale, zakonet kulturore dhe dëshirat.
- » Këshillat e lartpërmendura duhet të jepen në përputhje me rreziqet dhe problemet shëndetësore sociale (varësia e alkoolit, drogës, duhanit dhe substancave kimike, parandalimi i HIV / AIDS, marrëdhëniet seksuale dhe emocionale, etj).
- » Fëmija / personi i ri duhet të jetë në gjendje që të kujdeset për shëndetin dhe higjenën personale të tij / saj në një mënyrë që respekton intimitetin dhe dinjitetin e tij / saj.
- » Ju jeni i detyruar t'i siguronit secilit fëmijë një plan të qartë të përshkruar të kujdesit shëndetësor, si pjesë e planit individual të mbrojtjes.
- » Ju jeni të detyruar të mbani shënime për të gjitha sëmundjet, aksidentet dhe dëmtimet e rëndësishme të fëmijëve / të rinjve në sistemin e jashtëm të shtëpisë me përvojë, si dhe për veprimet që janë ndërmarre në përgjigje të të lartpërmendurave.
- » Si ofrues të shërbimeve, ju jeni të detyruar të promovoni zakone të shëndetshme të ushqimit, të siguronit qasje në sasi adekuate të ushqimit dhe pijeve cilësore, duke respektuar dëshirat dhe nevojat e tyre ushqyese.
- » Ofruesit e shërbimeve janë të detyruar të marrin masa efektive dhe të sigurt për ruajtjen e ushqimit dhe higjenës.
- » Ju duhet të inkurajoni fëmijët dhe të rinjtë të zbatojnë rregullat themelore të higjenës.
- » Ofruesit e shërbimeve janë të detyruar të respektojnë nevojat individuale të fëmijës / të riut për sa i përket pushimit, gjumit dhe rehatisë.
- » Si ofrues i shërbimit, ju jeni të detyruar të merrni masa të përshtatshme për të parandaluar sëmundjet ngjitëse dhe të mbani një evidencë të vaksinimit të detyrueshëm, si dhe të gjitha masat e tjera të ruajtjes së shëndetit, duke përfshirë rishikimet sistematike

Standarti i 20^{të}: Procedurat kufizuese

- » Për sa i përket fëmijëve / të rinjve, liria e tyre e zgjedhjes ose e lëvizjes është e kufizuar, ju jeni të detyruar të zbatoni të gjitha masat mbrojtëse që synojnë mbrojtjen e të drejtave të tyre, në përputhje me parimin e interesit më të mirë.
- » Si ofrues i shërbimit, jeni i detyruar të keni udhëzime të shkruara për zbatimin e procedurave kufizuese.
- » Në lidhje me kufizimet e lirisë së zgjedhjes dhe / ose lëvizjes, ju jeni të detyruar të dokumentoni siç duhet masat e tilla në planet individuale të strehimit / mbrojtjes.
- » Ju nuk mund të rrezikoni të drejtat e njeriut për çdo fëmijë / të ri që i nënshtrohen masave kufizuese
- » Në situata kur supozoni se fëmija / i ri mund të largohet, si ofrues i shërbimit, jeni i detyruar të keni masa kontrolli, si dhe udhëzime specifike për parandalimin e situatave të tilla. Këto mund të përfshijnë modifikime fizike të hapësirave dhe qasje konsultative-terapeutike për ndryshimin e sjelljes së fëmijës, ose një formë të miratuar më parë të turrjes fizike. Ju jeni të detyruar të zbatoni të gjitha qasjet e lartpërmendura në përputhje me planin e miratuar të akomodimit / mbrojtjes, të udhëhequr nga parimi i interesit më të mirë të fëmijës / të rinjve.
- » Si ofrues i shërbimit, jeni i detyruar të njiheni me masat që lejohen nga ligjet në fuqi, si dhe me udhëzimet për zbatimin e tyre, dhe të mos i tejkaloni kurrë kufijtë tuaj.
- » Ju jeni i detyruar të zotëroni udhëzime me shkrim për trajtimin dhe masat në situata kur një fëmijë / i ri mungon pa leje.
- » Ju jeni i detyruar të keni një procesverbal me shkrim për rrethanat e secilit mungesë, për të

gjitha masat e marra, për rrethanat rreth kthimit të fëmijës / të rinjve, për arsyet e arratisjes së tyre, dhe për të gjitha masat e marra në dritën e arsyeve të parashikuara.

Si të vlerësoni nëse po zbatoni të gjitha standardet specifike në punën tuaj, në lidhje me ofrimin e shërbimeve për fëmijë / të rinj nën kujdesin tuaj?

Në pjesën vijuese, do të gjeni një tabelë, sipas së cilës mund të vlerësoni nëse po respektoni standardet e përcaktuara (në rast se pajtoheni me kërkesën, shënoni qelizën në kolonën e majtë):

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i Pajtueshmërisë
Në punën time, unë kam shkruar udhëzime për procedurat e pritjes dhe pushimit nga puna	
Unë gjithmonë përpiqem të mbroj deinstitutionalizimin përmes implementimit të programeve alternative dhe parandaluese të mbështetjes që synojnë mbështetjen e familjes dhe komunitetit lokal.	
Jam i vetëdijshëm që standardet e rekomanduara shprehen se fëmijët deri në moshën tre vjeç duhet të vendosen në institucione ekskluzivisht në raste urgjente dhe për një periudhë të shkurtër kohe, ndërsa akomodimi / birësimi i tyre duhet të jetë me përparësinë më të lartë.	
Përpiqem të fuqizoj fëmijët / rininë dhe familjet e tyre ose kujdestarët të bëjnë zgjedhje të pavarura dhe të shprehin pikëpamjet dhe dëshirat e tyre gjatë gjithë procesit të krijimit të një plani shërbimi për mbrojtje jashtë mjedisit familjar.	
Jam i vetëdijshëm që vëllezërit dhe motrat duhet të akomodohen gjithmonë së bashku, ndërsa në rastet kur nuk është e mundur, duhet të sigurohet kontakti i rregullt i tyre.	
Unë përpiqem të siguroj që fëmijët / të rinjtë të kalojnë gjithmonë përmes procesit të orientimit, se ata janë të vetëdijshëm se me çfarë lloj shërbimesh ata mund të presin të marrin, çfarë lloje të mbrojtjes mund të marrin dhe me kë do të ndajnë hapësirë.	
Unë gjithmonë prezantoj përdoruesin e shërbimit dhe familjet ose kujdestarët e tyre me shërbimet që ne si një organizatë mund të ofrojmë, si dhe mundësitë dhe modalitetet pasuese të ofrimit të shërbimeve.	
Në punën time, unë përpiqem të përgatisë në mënyrë të duhur fëmijë / të rinj që tashmë banojnë jashtë familjeve të tyre për ardhjen e një fëmije / personi të ri.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i Pajtueshmërisë
Unë gjithmonë përpiqem të siguroj që fëmijët / të rinjtë janë akomoduar në njësi të vogla banore të tipit familjar, duke marrë parasysh moshën e zhvillimit dhe nevojat e veçanta të fëmijës / personit të ri.	
Unë përpiqem të shkëmbej të gjitha informacionet për secilin fëmijë / person të ri dhe shërbimin e ofruar me familjen, dhe ta bëj këtë në një mënyrë që të sigurojë konfidencialitetin e informacionit dhe të mos rrezikojë marrëdhëniet midis fëmijës / personit të ri, ofruesit të shërbimit dhe familja.	
Kur bëhet fjalë për kalimin nga një sistem i mbrojtjes sociale në një tjetër, unë gjithmonë planifikoj dhe zbatoj me kujdes dhe në mënyrë profesionale tranzicionin.	
Unë marr përsipër detyra që përfshijnë përgatitjen për birësim dhe vendosjen në kujdestari në një mënyrë të ndjeshme ndaj nevojave, situatës së jetës dhe mjedisit origjinal të fëmijës / personit të ri.	
Kur fëmijët / të rinjtë pushojnë të mbrohen jashtë familjes së tyre sepse janë në pikën e kalimit në jetën e pavarur në komunitet, unë përpiqem të garantoj që ata, në përputhje me aftësitë e tyre, janë të përgatitur në mënyrë të duhur për jetën e pavarur.	
Në procesin e përgatitjes së përdoruesit për të lënë organizatën që ofron shërbimin, unë përgatis një plan të vazhdueshëm të mbrojtjes në bashkëpunim me institucionet kompetente të mbrojtjes sociale i cili përcakton të drejtat e fëmijëve / të rinjve dhe masat e mbështetjes në dispozicion të tyre, si dhe detajet e kontaktit të ofruesve të shërbimeve dhe organizatave të lidhura që ofrojnë llojet e shërbimeve që përdoruesit kanë të drejtë.	
Në punën time, unë respektoj çdo fëmijë / të ri në mënyrë të barabartë, pavarësisht nga raca e tyre, prindërit ose kujdestarët, gjinia, ngjyra e lëkurës, gjuha, besimi fetar, politik dhe besime të tjera, kombësia, origjina etnike ose sociale, paaftësia ose ndonjë karakteristikë tjetër ose rrethana në bazë të së cilës ato mund të diferencohen. Unë ofroj çdo fëmijë / të ri që përdor shërbimin tonë me kujdes të barabartë.	
Unë komunikoj me çdo përdorues të shërbimit të fëmijëve / të rinjve në një mënyrë të ngrohtë dhe miqësore.	
Unë ndikoj sjelljen e secilit fëmijë / të ri në një mënyrë pozitive.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi I pajtueshmërisë
Komunikimi që mbaj me secilin fëmijë / të ri është i bazuar në parimin e respektimit të pikëpamjeve dhe mendimeve të tyre.	
Komunikimi midis meje dhe kolegëve të mi bazohet në respekt të ndërsjellë dhe punë profesionale në ekip.	
Përpiqem të përsosem vazhdimisht profesionalisht në mënyrë që të plotësoj nevojat specifike të mbrojtjes së fëmijëve / të rinjve.	
Unë jam i vetëdijshëm që çdo fëmijë / i ri ka të drejtën e arsimit në institucione të rregullta të sistemit arsimor, dhe nëse është e nevojshme, mbështetja e një ofruesi të shërbimit ose e një organizate bashkëpunuese, ndërkohë që pritshmëritë e atij trajtimi duhet të shpjegohen qartësisht dhe në përputhje me rregulloren.	
Të gjitha informacionet me të cilat unë përpiqem t'ia garantoj secilit fëmijë / individ të ri përshtaten me moshën dhe situatën e tyre aktuale, si dhe me mundësitë e tyre në të ardhmen, në një formë dhe në mënyrë të tillë që të jetë lehtësisht e kuptueshme dhe e arritshme.	
Në punën time, unë i inkurajoj fëmijët / të rinjtë të mbajnë kontakte me familjet e tyre biologjike, miqtë dhe individë të tjerë të rëndësishëm në mjedisin e tyre shoqëror.	
Në punën time, unë gjithmonë synoj të mbështes dhe ndihmoj fëmijët / të rinjtë në zhvillimin e vlerave personale dhe respektimin e vetvetes.	
Unë gjithmonë përpiqem ti fuqizoj fëmijët / rininë të marrin pjesë në vendime dhe zgjedhje në lidhje me ngjarje që mund të formojnë jetën e tyre, në përputhje me pjekurinë dhe moshën e tyre.	
Përpiqem ti inkurajoj dhe mbështes fëmijët / të rinjtë në aktivitetet e kohës së lojërave dhe kohës së lirë në përputhje me moshën e tyre.	
Unë gjithmonë i mbështes fëmijët / të rinjtë në zgjedhjen e tyre për të ndërtuar dhe mbajtur marrëdhënie me të tjerët, si dhe në shprehjen e ideve të tyre krijuese.	
Përpiqem gjithmonë që të përshtas punën time me besimet dhe bindjet fetare të fëmijëve/të rinjve, si dhe me zakonet pa u imponuar ose i detyruar pikëpamjet e të tjerëve	
Përpiqem të lehtësoj zhvillimin e aftësive sociale, emocionale dhe komunikuese të secilit fëmijë /të rinj, si dhe aftësive të nevojshme për jetën e pavarur.	

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i pajtueshmërisë
Unë siguroj disponueshmërinë e shërbimeve dhe profesionistëve të nevojshëm për fëmijët / të rinjtë, planet e mbrojtjes së të cilëve kërkojnë shërbime të ndryshme të rëndësishme për jetën dhe zhvillimin e tyre (arsimor, shëndetësor, kulturor, rekreativ).	
Unë gjithmonë përpiqem të mbaj rregullisht dokumentacion, të ndjek dhe të vlerësoj procesin e të mësuarit dhe përparimin e secilit fëmijë / individ të ri.	
Ndërkohë ofroj shërbime për përdoruesit e shërbimeve të fëmijëve / të rinjve, unë u jap atyre udhëzime, këshilla dhe mbështetje në lidhje me shëndetin dhe higjenën personale, në përputhje me nevojat e tyre individuale, zakonet kulturore dhe dëshirat.	
Këshillat e lartpërmendura që fëmijët dhe të rinjtë marrin duhet të jenë në përputhje me rreziqet sociale dhe shëndetësore dhe (varësia e alkoolit, drogës, duhanit dhe substancave kimike, parandalimi i HIV / AIDS, marrëdhëniet seksuale dhe emocionale, etj).	
Përpiqem të lejoj gjithmonë fëmijët / të rinjtë të kujdesen për shëndetin dhe higjenën e tyre personale në një mënyrë që të respektojë gjithmonë privatësinë dhe dinjitetin e tyre.	
Unë përpiqem t'i siguroj secilit fëmijë / të ri një plan të shkruar qartë të kujdesit shëndetësor brenda planit të tyre individual të mbrojtjes.	
Unë gjithmonë mbaj shënime për të gjitha sëmundjet përkatëse, aksidentet dhe dëmtimet që kanë pësuar fëmijët/të rinjtë brenda sistemit të mbrojtjes jashtë familjes së tyre, si dhe procedurat vijuese.	
Përpiqem të promovoj zakone të shëndetshme të ushqimit, të siguroj qasje në sasi të përshtatshme të ushqimit dhe pijeve cilësore, duke respektuar dëshirat e tyre dhe nevojat ushqyese.	
Unë përpiqem të siguroj që janë marrë masa efektive dhe të sigurta për ruajtjen e ushqimit dhe higjenës.	
Unë i inkurajoj fëmijët dhe të rinjtë të mbajnë rregullat themelore të higjenës.	
Unë i respektoj nevojat individuale të fëmijës / të riut për sa i përket pushimit, gjumit dhe rehatisë.	
Unë marr masat e duhura për të parandaluar sëmundjet ngjitëse dhe për të mbajtur një evidencë të vaksinimit të detyrueshëm, si dhe të gjitha masat e tjera të ruajtjes së shëndetit, përfshirë rishikimet sistematike.	
Në punën time, unë kam shkruar udhëzime për zbatimin e procedurave kufizuese	

Standartet e Cilësisë	Vlerësimi i pajtueshmërisë
Unë dokumentoj qartë të gjitha kufizimet në lirinë e zgjedhjes dhe / ose lëvizjen në planin individual të mbrojtjes / vendosjes.	
Unë respektoj rregullin që të drejtat e të gjithë fëmijëve / të rinjve që i nënshtrohen procedurave kufizuese duhet të respektohen.	
Në një situatë kur supozoj se një fëmijë / i ri mund të largohet, unë, si ofruer i shërbimeve, kam bërë gati mjetet dhe masat për monitorimin dhe udhëzimet specifike se si të parandaloj arratisjen.	
Unë jam i vetëdijshëm për masat që ligjet dhe udhëzimet më lejojnë të zbatoj, dhe përpiqem që gjithmonë t'i përmbahem atyre.	
Unë posedoj udhëzime me shkrim për formën e trajtimit dhe masat që duhet të zbatoj kur një fëmijë / i ri mungon pa leje.	
Unë dokumentoj rrethanat e çdo arratisjeje, masat që duhet të marr, rrethanat për të bërë fëmijën / të rinjtë të kthehen, arsyet që paraqesin ata për tu larguar si dhe të gjitha masat e marra në lidhje me arsyet e dhëna.	

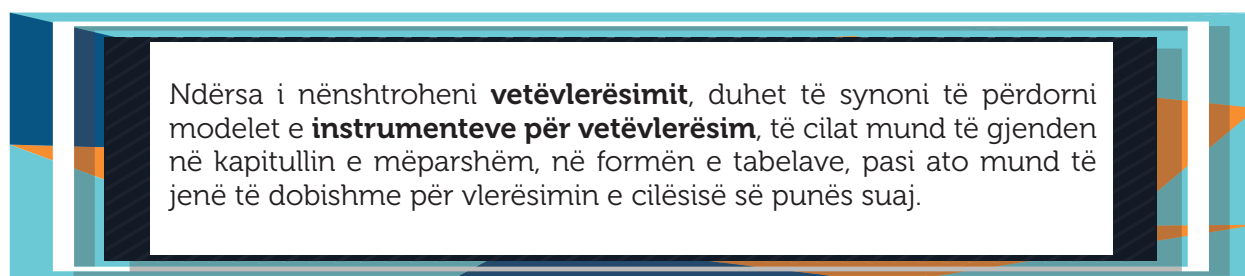

Në cilën mënyrë vlerësoni cilësinë dhe suksesin e punës suaj

Kur organizata për të cilën punoni merr një vendim për prezantimin e standardeve të cilësisë dhe fillon zbatimin e trajnimeve në ekip për standardet e përmendura, hapi i mëposhtëm dhe më i rëndësishmi është vetëvlerësimi që ju si ofrues i shërbimeve sociale duhet të ndërmerri.

Pasi të keni identifikuar dhe veçuar fushat e cilësisë dhe standardeve që janë të rëndësishme për punën tuaj, ju duhet t'i studioni me kujdes ato për të kuptuar qëllimin e tyre. Ju duhet të vlerësoni vazhdimisht nëse ka prova që konfirmojnë se puna juaj është në përputhje me standardet. Ky verifikim i provave i referohet analizës së dokumentacionit ekzistues që ka të bëjë me rregullimin e veprimtarive të ofruesit të shërbimeve, si dhe dokumentet e tjera që kanë të bëjnë me punën tuaj.

Është e nevojshme të verifikohet nëse provat e përmendura janë të besueshme, të përditësuara dhe nëse ato janë në përputhje me praktikën aktuale të ofruesit të shërbimit.

Hartimi i një plani për përmirësimin e cilësisë

Si ofrues të shërbimeve, ju duhet të hartoni plane të veçanta për përmirësimin e secilit standart individual, dhe ata duhet të përshkruajnë të gjitha detajet në lidhje me përmirësimet e dakordësuara në atë fushë.

Ky plan duhet të përmbajë: **qëllimin, të gjitha aktivitetet e nevojshme për arritjen e këtij qëllimi, si dhe të afatet dhe përgjegjësitë.**

Praktika e kërkon që raporti i përputhshmërisë që tregon cilësinë t'i dorëzohet autoritetit kompetent. Kjo varet nga kuadri ligjor i vendit tuaj. Zakonisht, raporti fillestar bëhet në vazhden e tre muajve nga momenti i themelimit të standardeve të cilësisë. Më pas, në periudha të ardhshme, po të njëjtit autoritet, i dorëzohet një raport progresi për zbatimin e standardeve të cilësisë. Raportet e mëposhtme dorëzohen në përputhje me afatet e përcaktuara ose librat e rregullave të rëndësishme për aktivitetet tuaja.

Është e rëndësishme të mbani mend që **procedurat e vetëvlerësimit, hartimi i planeve të përmirësimit dhe zbatimi i tyre duhet të ndërmerren vazhdimisht**, për sa kohë që procesi i sjelljes së të gjitha / standardeve specifike në punën tuaj janë sjellë në përputhje, dhe për aq kohë sa nuk është vendosur që shkalla më e lartë e arritshme e konformitetit me standardin e cilësisë, që organizata vlerëson si të mundur për tu arritur në një kohë të caktuar, është arritur. Më pas, është e nevojshme të ndiqen dhe të vlerësohen në mënyrë periodike arritjet, dhe të zbatohet vlerësimi i pajtueshmërisë çdo dy deri në tre vjet, dhe të sigurohet përmirësim i vazhdueshëm.

Inspektim i jashtëm

Ka mundësi që, ligje të caktuara në vendin tuaj, ia delegojnë përgjegjësinë e **inspektimit të jashtëm brënda një afati kohor të caktuar, një ministrie ose ndonjë organi tjetër**, në mënyrë që të garantohet objektiviteti në punë dhe zbatimi i standardeve. Në këtë mënyrë, është krijuar një monitorim i pavarur mbi zbatimin e standardeve.

BIBLIOGRAFIA

Metoda e punës së të rinjve të shkëputur dhe të afërt dhe manuali i burimeve për praktikuesit e punës me të rinjtë në Uells

Standardet e Mbrojtjes së Fëmijëve dhe si t'i zbatojnë ato, (2014), Mbajtja e Fëmijëve të Siguruar

Manuali i Strategjisë për Menaxhimin e Riskut të Fëmijëve dhe Rinisë, (2015), Qeveria e Queensland

Të drejtat e fëmijëve dhe shërbimet shoqërore miqësore për fëmijët dhe familjet, Rekomandimi i Këshillit të Evropës për të drejtat e fëmijëve dhe shërbimet sociale miqësore për fëmijët dhe familjet

Kodi i Praktikës së Mirë, Mbrojtja e Fëmijëve për Sektorin e Punës Rinore, (2003), Dublin Office Office

Kodet Etiketat e Përgjithshme të Radu, Nacionalna asocijacija praktikčara / ki omladinskog rada

Kodi Etiketar për Zaposlene dhe Socialealobj Dječjoj Zaštiti, (2015), Zavod za socijalnu i Dječju zaštitu, Crna Gora

Si të ruajeni fëmijët dhe të rinjtë (2007), Byroja Kombëtare e Fëmijëve

Standardet Ndërkombëtare për Trajtimin e ordersrregullimeve të Përdorimit të Drogës, (2017), UNODC

Jovanović Vladan; Milanović Lidija; Rajkov Gordana, Priručnik za licenciranje pružalaca usluga socijalne zaštite za osobe sa invaliditetom, (2014), Udruženje istraživača socijalnih prilika

Mbajtja e Fëmijëve të Siguruar, (2011), Mbajtja e Koalicionit të Fëmijëve

Kodeks profesionalne etike stručnih radnika socijalne zaštite u Srbiji; Komora socijalne zaštite, Beograd, 2015

Programi Lokalni prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladih u Glavnom i diplomuar - Podgorica, (2014-2018), Glavni grad Podgorica, Sekretarijat za socijalno staranje

Matković, Gordana; Stranjaković, Milica; Kovačević Vera, (2009), Uloga nevladinih organizacija u pružanju usluga socijalne zaštite, Centar za liberalno- demokratske studije

Matja e Cilësisë së Programit Rinor: Një Udhëzues për Mjetet e Vlerësimit, Edicioni i Dytë, botuar nga Forumi për Investime Rinore, 2009

Standardet Kombëtare Profesionale për Punën e të Rinjve, (2008), Strategjia Kombëtare e Rinisë në Mbretërinë e Bashkuar për të Mësuar Të Gjithë Vetë, Republika e Serbisë, 2015

Opšti standardi i kompetencije za obrazovanje socijalnih radnika (http://projects.tempus.ac.rs/attachments/project_resource/1449/3366_standardi_i_kompetencije_za_obrazovanje_socijalnih_radnika_dokument_za_raspravu) p.

Politika e zatitu dhe programet më aktivë të aktiviteteve të aktiviteteve Somborskog edukativenog centra, 2012

Politika zaštite mashtrim, Sigurnost mashtroj svačija briga, SOS Dečija sela Srbija, 2016

Pravilnik o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite, Sl. glasnik RS, br. 42/13Pravilnik o modelima pružanja usluga socijalne zaštite, Vodič za kreatora politika i profesionalce u regionu Saveza nezavisnih država, Podgorica 2013

Practice Standards for School Social Workers Based on the Australian Association of Social Workers Practice Standards for Social Workers: Achieving Outcomes (2003)

Role of Social Work in Juvenile Justice, (2013), UNICEF

Safeguarding Children, Young People and Vulnerable Adults Policy, (2012), Cornwall Council

Safeguarding Policy, The Youth Association (available: <http://www.youth-association.org/downloads/TheYouthAssociation-SafeguardingPolicy.pdf>)

Smyth, Peter, Eaton-Erickson, Arlene, (2009), Making the Connection: Strategies for Working with High-risk Youth

Standardi kvalitete socijalnih usluga u delatnosti socijalne skrbi, Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi, Zagreb, 2010

Smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada, Nacionalne asocijacije praktičara i praktičarki omladinskog rada, Zlatibor, 2009

Standardi uslugasocijalne zaštite i procedure licenciranja, Dragica Vlaović Vasiljević, Beograd, 2013

Dhjetë hapa për krijimin e mjedisve të sigurta për fëmijë dhe të rinj, Një hartë rrugore për menaxhimin e rrezikut për të parandaluar dhunën dhe abuzimin, (2007), Kryqi i Kuq Kanadez

Vlaović Vasiljević Dragica; Kovačević Vera; Šunderić Žarko, Analiza položaja mladih u riziku i preporuke za unapređenje njihove socijalne i ekonomske inkluzije, (2017), Centar za socijalnu politiku

Puna me të Rinjtë e Cënueshëm - Konceptet dhe Parimet Kryesore, Qeveria e Australisë së Jugut Duke punuar me Fëmijët dhe të Rinjtë, Politika dhe Procedura, (2012), Y Care International Youth in Europe, Portret Statistikor, (2009), Zyra e Publikimeve të Bashkimit Evropian, Strategjia e Rinisë Eurostat e Republikës së Malit të Zi, 2017

Përrjashtimi Social i Rinisë dhe Mësimet nga Puna e të Rinjve, Raport i prodhuar nga Agjensia Ekzekutive e Edukimit, Audiovizualit dhe Kulturës (EACEA)

Žegarac Nevenka; Brkić Miroslav, Razvoj lokalnih usluga socijalne zaštite, (2007), Fond za socijalne inovacije

Referenca të Dobishme:

1. The NSPCC website: <https://www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/safeguarding/writing-a-safeguarding-policy/>
2. Të Mbash Fëmijët të sigurtë website: <https://www.keepingchildrensafe.org.uk/>
3. Instituti i punës më të Rinjtë website: <https://iyw.org.uk/code-of-ethics/>

